

ÚJ KELET

FÜGGETLEN HETILAP - ALAPÍTÓ FŐSZERKESZTŐ: DR. MARTON ERNŐ ז"ל

24 oldal ■ 12.00 sekel, Eiláton 10,50 sekel ■ 20590. szám ■ 2015. január 22. csütörtök ■ 5775. svát 2.

KÉSZÜLTSGEBEN ÉSZAKON A Hezbollah rakéták ezreit küldené Izraelre

Libanoni és szíriai televíziók értesülése szerint az Izraeli Légierő harci helikoptere vasárnap délután két rakétát lőtt ki a Golán fennsík szíriai oldalára, Kuneitra város közelében. A támadással egyidőben két vadászgép körözött a térségben. Értesülések szerint két, szíriai területről a közeli Libanon felé tartó járműre lőtték a rakétákat, amelyeken a libanoni síita Hezbollah szervezet katonai vezetői utaztak, és néhány iráni is.

A hadsereg nem kommentálta a hírt. Név nélkül nyilatkozó izraeli hivatalos személy közölte: a gépkocsin utazó személyek Izrael elleni rakétatámadást készítettek elő.

Mose „Bugi” Jáálon honvédelmi miniszter egy helyi rádióknak adott interjúban emlékeztetett rá, hogy Naszrallah a múlt héten azt állította, hogy fegyveresei nem tartózkodnak a Golán fennsíkon. „Ha a támadás híre igaz, akkor Naszrallah az, aki magyarázattal tartozik” – mondta a honvédelmi miniszter.

Hétfőn az iráni Forradalmi Gárda közölte: a helikopteres támadásban összesen hat iráni tiszt vesztette életét, köztük Mohammed Allah-Dadi tábornok. Az irániak a libanoni síita Hezbollah terrorszervezetnek nyújtottak segítséget, amely a szíriai polgárháborúban a síita-alauita Asszad elnök oldalán harcol a szunnita Iszlám Állam fegyveresei ellen. (Izrael mindkét irányzat halálos ellenségnek tekinti.)

A támadás során a Hezbollah hat fegyverese is meghalt, vagyis a vasárnap délután helikopterről kilőtt két rakéta összesen 12 fegyveres személy halálát okozta.

A Hezbollah szervezetéhez közeli személy a francia AFP hírügynökségnek nyilatkozva elmondta, hogy a szervezet hat halottja között két magasrangú parancsnok van: Mohammed Isza (43) és Dzsihad Mugnijje (25), utóbbi a 2008-ban Damaszkuszban gépkocsijába rejtett bombával meg-

ölt Imád Mugnijje fia.

A Hezbollah hétfőn azzal fenyegetőzött, hogy Izrael rakéták ezreivel árasztja el.

Libanonban teljes készütségben állnak az ENSZ békefenntartó egységének katonái, és a libanoni hadsereg is.

Izraelben hétköznapi

nyugalom van, katonai járművek rendkívüli mozgása nem tapasztalható, de a kabinet kedden összeült a kialakult helyzet megvitatására. A szíriai és a libanoni határhoz közel Vaskupola típusú rakétaelhárító ütegeket telepítettek.

A TV10 értesülése szerint a libanoni határ izraeli

oldalán lévő települések attól tartanak, hogy a túloldaltól átszórt alagutakból terrorista támadás érheti őket. Mivel az esetleges alagutak felkutatására nem kaptak hivatalos segítséget, magánúton kívánnak talajvizsgálatokat megrendelni.

Halmos László

Beduin zavargások a Negevben

Súlyos zavargások törtek ki vasárnap Rahat beduin településen Számi el-Dzsáher beduin fiatalember temetésén, akit, a helyiek állítása szerint, múlt szerdán rendőrök golyója ölt meg. Az arab közösség kedre általános sztrájkot hirdetett.

A húszéves fiatalembert kábítószerek-kereskedelem gyanújával készültek letartóztatni, ám a kiérkezett rendőrök helyi lakosok középára fogadta. A tömegből valaki tüzet nyitott a rendőrökre, amire a rendőrök fejként célzott lövésekkel válaszoltak. A fiatalember e tűzváltás során vesztette életét – mindmáig nem tisztázott körülmények között.

Számi el-Dzsáher vasárnapi temetésén több ezren vettek részt, és megtámadták a jelenlévő rendőröket. Lövöldözésekre ezúttal nem került sor, de a kialakult verekedésekben és lökdösődésekben egy ember rosszul lett és meghalt, 23-an, köztük két rendőr, megsebesültek.

A halott fiatalember édesapja azzal vádolja a rendőrséget, hogy amikor fia holttestét akarta megtekinteni, elfogták, megbilincseltek és megverték. Az apa felhívással fordult Izrael beduin fiatal-ságához, hogy ne vonuljon be az Izraeli Hadseregbe.

Az esetet követően Reuven Rivlin államelnök telefonon felhívta Talal Krenawit, Rahat polgármesterét és részvétét nyilvánította Számi el-Dzsáher halála miatt a családnak és a beduin közösségnek. A politikus arra kérte a körzet vezetőjét, hogy tegyen meg mindent az indulatok lecsendesítéséért és a nyugalom mihamarabbi visszaállításáért.

Az Igazságügyi Minisztérium jelentése szerint a rendőrségi autó véletlenül érkezett a temetésre és az emiatt kitört verekedés ügyében nem fognak nyomozni.

A rendőrség a következő napokban megerősített jelenléttel védi a Negev lakosságát egy esetleges beduin „intifáda” ellen.

Halmos László

EHETI LAPSZÁMUNKBÓL:

- * Ha ma lennének a választások... (2. oldal)
- * 70 éve szabadult fel a budapesti gettó (4. oldal)
- * Zsinagógatörténeti kiállítás Tel-Avivban (5. oldal)
- * Kétszínűségből jeles (6. oldal)
- * Vissza a legsötétebb középkorba? (8. oldal)
- * 70 éve hurcolták el Raul Wallenberget (11. oldal)
- * Auschwitz felszabadítása (12. oldal)
- * Gyógyítható gerincsérvek (14. oldal)
- * Christian Dior születésnapján (15. oldal)
- * Útinapló a tejjel-mézzel folyó országból (19. oldal)
- * Karfiollal készült ételek, diétában is (21. oldal)

**HIRDETÉS ÉS ELŐFIZETÉS
ÜGYEKBE HÍVJA
GEORG EDRI
A 050/534-5041-ES TELEFONSZÁMON.**

HA MA LENNÉNEK A VÁLASZTÁSOK...

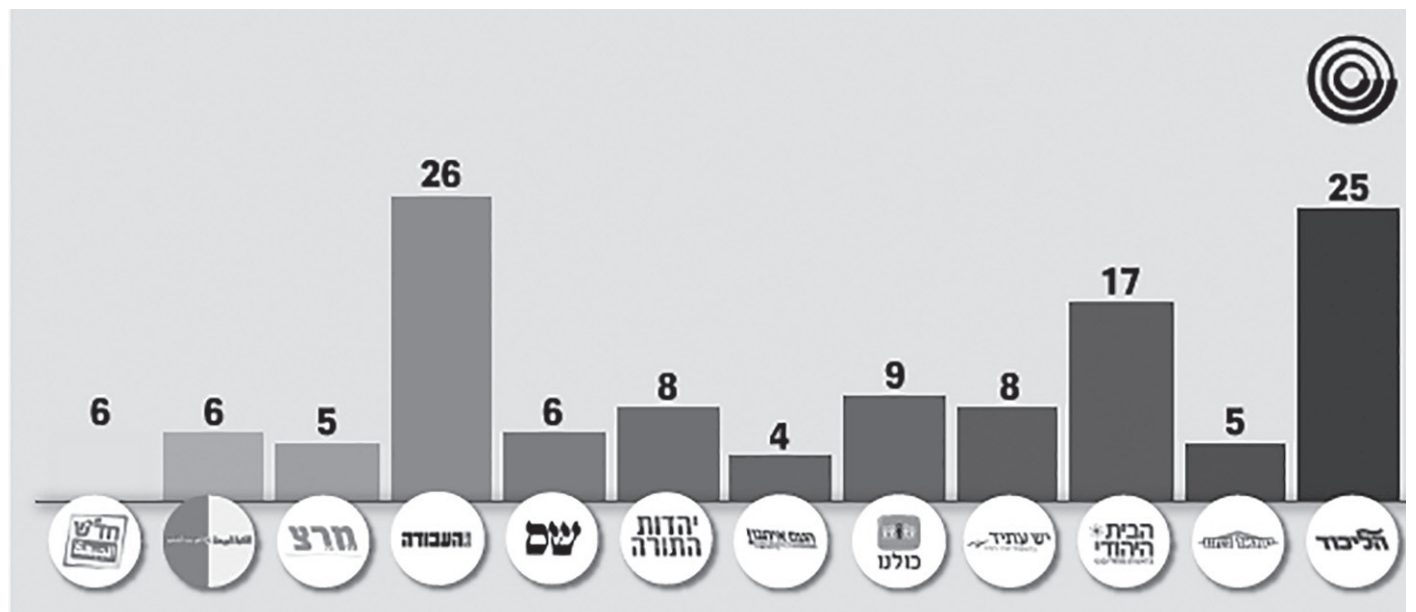
A BALKÖZÉP-CENTRISTA HÁMÁCHÁNÉ LEGYŐZNÉ A LIKUDOT

A közszolgálati 2-es csatorna választási felmérésének legfrissebb adatai szerint az utóbbi napokban tovább növekedett a Munkapárt (Ávodá) és a Hátnúá párt egyesüléséből alakult Cionista tábor (Hámácháné hácioni) előnye az évtizedek óta kormányzó jobbközép Likuddal szemben.

A felmérés kérdései a pártok élén álló Benjamin Netanjáhu, illetve Jichak Hercog személyi alkalmasságára vonatkoztak, és a megkérdezettek többsége utóbbira szavazna, ha a választásokat ezekben a napokban tartanák.

A harmadik helyen jelenleg a nemzeti-jobboldali Hábájit hájehudi (A zsidó otthon) áll, élén Naftali Bennett milliomas üzletemberrel.

A politikai programját a szociális kérdésekre kihegyező Mose Kahlon „Kulánu” (Mi mind) pártjának kilenc mandátumot jósol a felmérés. A volt Likud-képviselő

valószínűleg a balközép koalícióhoz fog csatlakozni.

A felmérés adatai szerint tovább tart az Avigdor Lieberman által vezetett Jiszráél Béjtenu (Izrael az otthonunk), az oroszajkú szavazók százalécai által egykor támogatott párt mélyrepülése: egy hete még 7 mandátumra ér-

tékelték, ma csak 5 ülést kapna a Kneszetben.

Az összesen 14 mandátumnyira becsült két ultraortodox párt, a SASZ és a Jáhádut háTorá játszhatja a mérleg nyelvét – ami, intézményeik támogatási igényei miatt, komoly fejfájást okozhat a leendő pénzügyminiszternek.

A kérdések kérdése természetesen a kisebb pártok koalíciós hajlandósága: melyik kihez csatlakozik majd világnézettől, vagy pusztán érdektől vezetve. (Az általános választásokra két hónap múlva, március 17.-én kerül sor.)

Halmos László

Washington: Palesztina nem létező állam, nincs joga csatlakozni az ICC-hez

Az Egyesült Államok helyteleníti és a legkevésbé sem ért egyet azzal, hogy a hágai székhelyű Nemzetközi Büntetőbíróság (ICC) ügyésze előzetes vizsgálatot kezdett pénteken a palesztin területeken elkövetett, feltételezhetően háborús bűncselekmények ügyében.

Ez annak nyomán vált lehetségessé, hogy a Palesztin Hatóság csatlakozott az ICC-t létrehozó nemzetközi dokumentumhoz, és visszamenőleg elismerte a bíróság joghatóságát arra az időszakra, amelybe már beleszámít az Izrael által legutóbb indított gázai övezeti hadművelet is. Így a kérdéses időben az adott területen akár az izraeliek, akár a palesztinok által elkövetett jogsértések ügyében elvi lehetőség nyílik a vizsgálat lefolytatására - annak ellenére, hogy Izrael nem csatlakozott az ICC statútumához.

A washingtoni külügyminisztérium közölte, az Egyesült Államoknak az az álláspontja, hogy Palesztina nem létező állam, így nincs joga csatlakozni az ICC-hez. „Az

ellentéteket tárgyalások útján, és nem egyoldalú lépésekkel kell rendezni” - fogalmazott helyi idő szerint pénteken Jeff Rathke, a tárca szóvivője.

Izrael előzőleg botrányosnak nevezte a Nemzetközi Büntetőbíróság ügyészeinek döntését.

Közleményében Fatou Bensouda, az ICC-ügyésze ugyanakkor leszögezte, hogy az előzetes vizsgálatot a teljes függetlenség és pártatlanság jegyében fogja lefolytatni.

Az előzetes vizsgálat még nem jelenti a teljes tényfeltáró vizsgálat megindítását.

Pusztán arra szolgál, hogy a rendelkezésre álló információk alapján az ügyész eldöntse, elég nyomós érv szól-e amellett, hogy egy alapos, érdemi vizsgálat nyomán valószínűsíthetően háborús, illetve emberiség elleni bűncselekmények elkövetésére derülhet fény, valamint a cselekmények olyan jellegűek-e, amelyek ügyében az ICC illetékes eljárni.

MTI

Barátságtalan fogadtatás Rámalláhban

Több tucat palesztin tüntető várta vasárnap a kanadai külügyminisztert Rámalláh városában. John Baird autókonzóját cipővel és tojással dobálták meg a demonstrálók Kanada érezhető, Izrael-barát álláspontja miatt.

Baird azért érkezett Rámalláhba, hogy találkozzon palesztin kollégájával, Riad Malkival. A tüntetők transzparenszekkel várták a kanadai politikust: „Baird, nem látunk szívesen Palesztinában. Baird, Jeruzsálem a mi fővárosunk – volt olvasható a táblákon. A Mahmúd Abbasz palesztin elnök által vezetett Fatah egyik aktivistája Baird látogatásának bojkottjára szólított fel, Kanada Izrael-barát politikája miatt - írja az AP. Mint ismert, Kanada ellenzi, hogy a Hágai Nemzetközi Bíróság Izrael ellen vizsgálatot indítson.

A kanadai külügyminiszter nyilatkozatában szívélyesnek és konstruktívnek nevezte a találkozó palesztin kollégájával, majd hozzátette, hogy őszinte és nyílt beszélgetést folytattak azokban a kérdésekben, melyekben különbözik véleményük.

Baird később találkozott izraeli kollégájával, Avigdor Liebermannal, aki megköszönte Kanadának a támogatását. A kanadai külügyminiszter elmondta, hogy megvitatták a palesztinok „sajnálatos” döntését, akik a Nemzetközi Büntetőbírósághoz fordultak a palesztin területeken elkövetett esetleges háborús bűnök ügyében, de tárgyaltak a terrorizmus és szélsőségesek viselkedéséről is.

MTI

Török titkosszolgálatok fegyverezték fel az al-Kaidát Szíriában?

Csak rövid ideig voltak elérhetőek azok a katonai nyomozás során készített dokumentumok, amelyeket hekkerek szivárogtattak ki Törökországban. A török hatóságok azonnal letiltottak minden olyan weboldalt, amelyen olvashatók a dokumentumok és a török kormány is bekeményített, hazaárulással és a nemzetbiztonság veszélyeztetésével vádolva minden médiumot, aki foglalkozni merészel az incidenssel. Ennek a heves reakciónak az az oka, hogy a jelentések szerint Ankara terrorista csoportokat fegyverezett fel Szíriában...

A három, szíriai rendszámú teherautó utáni nyomozás még tavaly januárjában vette kezdetét. A török katonai rendőrség már akkor vizsgálatot indított az ügyben, de ez rendkívül lassan haladt, mivel maga a török miniszterelnök is hátráltatta. Amikor még Recep Tayyip Erdogan volt a török kormányfő, kijelentette hogy „Nem tudjátok megállítani az MIT (Török Hírszerző Ügynökség) kamionjait. Nem lehet utánuk kutakodni, mivel ehhez senkinek nincs joga. Ezek a járművek humanitárius segítséget nyújtottak a Szíriában élő türkméneknek.”

Később Ahmet Davutoglu miniszterelnök is azt nyilatkozta, hogy a rejtélyes teherautók „humanitárius célokat” szolgálnak. A nyomozás azonban rendkívül lassan haladt, vezetőjét, Aziz Takcit ügyészt eltávolították a posztjáról. Továbbá azt a tizenhárom katonai rendőrt és nyomozót, akik a teherautók utáni kutatást végezték és egy „határcsúszás szereplői” voltak, bíróság elé állították, és az ügyész húsz év börtönt kért rájuk.

Az ügy valószínűleg teljes titokban maradt volna, ha török hekkerek egy csoportja nem tőri fel a török Katonai Csendőrség Főparancsnokságának gépeit és nem szivárogtat ki néhány kényes, a nyomozással kapcsolatos dokumentumot. Ezekben a jelentésekben nem más szerepel, mint az, hogy segélycsomagok helyett rakétákat, lőszert, robbanóanyagot, kézfegyvert és tüzérségi lövedékeket szállítottak Szíriába. Ez még úgy önmagában nem lenne probléma, mivel Ankara eddig is kiemelten támogatta a Szabad Szíriai Hadsereget (FSA), de a címzettek között nemcsak a mérsékeltnek tartott felkelők, hanem az al-Nuszra Front, az al-Kaida és az Iszlám Állam nevű terrorista szervezetek is szerepeltek, amikor még Iraki és Levantei Iszlám Állam néven futott.

Az al-Monitor összegyűjtött néhány nyilvánosságra került nyomozati anyagot. Ezek szerint 2014. január 19-én a török határőrség fület kapott, hogy három teherautónyi fegyvert szállítanak az al-Kaidának Szíriába. Az ügyész elrendelte a nyomozást.

Az MIT ügynöke többször próbálta megakadályozni a szállítmány átvizsgálását, de a csendőrségi parancsnok ezután egy katonai bázisra küldte a járművet alaposabb vizsgálatra.

Az MIT ügynök ellenállt, Audijával elzárta az

utat, fenyegette és szidalmazta a katonai csendőrséget, miközben azok átvizsgálták a járműveket. Az incidenst filmre vették.

A járművekben lévő hat konténerben egyenként 25-30 rakétát, több tonna lőszert, tüzérségi tölteteket és kézfegyvereket találtak. A nyomozást végző parancsnok megjegyezte, hogy a ládákon cirill betűs feliratok voltak, de a hadianyagok származási helyét nem említették meg a dokumentumokban.

Nem sokkal később megérkezett Avni Cos – Adana tartomány kormányzója – és felszólította a katonákat, hagyják abba a kutatást, mivel ez a „miniszterelnök parancsa és nem akadályozhatják meg a szállítmány átjutását Szíriába”.

A jelentés tartalmazza az egyik sofőr beszámolóját is: „A szállítmányt egy külföldi gépről rakták a teherautóinkra az ankarai repülőtéren. Egy Audi biztosította számunkra a fedezet

et, amelyben MIT ügynökök ültek. Nem ez volt az első eset, hogy ilyen szállítottunk Szíriába.”

Az ügy hatalmas viharokat kavart Törökországban. A kikerült dokumentumok csak rövid ideig voltak elérhetőek az interneten. A török hatóságok azonnal letiltották azokat a weboldalakat, amelyek nyilvánosságra hozták a nyomozati anyagot, ráadásul január 14-én még több tucat Twitter-fiókot és Facebook-adatlapot tettek elérhetetlenné, amelyek ezzel az üggyel foglalkoztak. A török médiahatóság figyelmeztetett, hogy az MIT teherautókkal kapcsolatos anyagok „nemzetbiztonságot veszélyeztető” dolognak számítanak, és tilos ezzel kapcsolatban bármiféle hírt vagy anyagot közölni. A török bírák és ügyészek legfőbb tanácsa (HSYK) öt ügyész ellen indított eljárást, mivel „illegálisan állítottak meg egy titkosszolgálati akciót”.

Sikorsky/Globoport

MERKEL: „TISZTÁZNI KELL A MUZULMÁN VALLÁS ÉS A TERROR VISZONYÁT”

Angela Merkel német kancellár a törvényhozás alsóházában, a Bundestagban múlt csütörtökön elmondott beszédében ismét elítélte a párizsi vérengzést és hitet tett amellett, hogy az iszlám Németország része, ugyanakkor hangsúlyozta, hogy tisztázni kell a muzulmán vallás és az iszlamista terror viszonyát.

A kancellár Christian Wulff volt német államfő szavait idézve elmondta, hogy a keresztény-zsidó gyökerek mellett az iszlám is Németország része, és kiemelte, hogy sok német nehezen emészti meg ezt a megállapítást, hiszen ugyan „nem az iszlám ellenségei”, de „nem a Koránnal nőttek fel” és „bizonytalanok, tanácstalanok”.

„Az kérlek tőlem, hogy melyik iszlámról van szó”, és hogy lehet-e hinni abban „az újra és újra elismertelt mondatban, hogy az iszlámra hivatkozó gyilkosoknak semmi köze az iszlámhoz”.

Ezek „jogos” kérdések – fejtette ki a kancellár, hangsúlyozva: „fontos és sürgető, hogy az iszlám papság tisztázza” őket.

Hozzátette: Németországban megengedhetetlen a muzulmánok kirekesztése és a vallási közösség egészét megpecsételő, általánosító gyanúsítás és vádaskodás.

A tapasztalatok, hallomások és félelmek nyomán „mindannyiunk fejében kialakulnak idegenképek”, és vannak, akiknél az idegenekről alkotott elképzelésekből „ellenségképek” formálódnak, ezt azonban meg lehet akadályozni „felvilágosítással és a megismerés útján”, hosszabb távon pedig azzal, ha a demokrácia „az élet vezérlő elve” – mondta Angela Merkel.

A Charlie Hebdo elleni támadás „társadalmunk egyik legértékesebb kincse”, a sajtószabadság elleni merénylet volt – jelentette ki a német kancellár. Szabad sajtó nélkül nem lehet elérni, hogy „polgárok legyünk, és ne alattvalók” – hangoztatta.

A párizsi kóser élelmiszerboltban történt mérsárlásra utalva azt mondta, hogy a francia fővárosban véghezvitt terrorcselekmények „a mai világ két nagy bajáról”, a „gyilkos iszlamista terrorizmusról és a zsidógyűlöletről” szóltak, amelyek „nem mindig, de gyakran kéz a kézben járnak”.

A németek szolidaritást vállalnak franciákkal „ezekben a nehéz napokban” – mondta a kancellár. Ha Franciaországban nincs biztonság, akkor Németországban sincs – tette hozzá, sürgetve egyebek között, hogy az Európai Bizottság minél előbb készítsen irányelvet a digitális kommunikáció – telefonálás, e-mailezés – adatainak úgynevezett készletezéséről, hosszú távú tárolásáról.

MTI

„Az ördögi erő sem tudta elpusztítani a zsidókat”

A pesti gettó felszabadításának 70. évfordulója alkalmából tartanak gyászmemorialiszt a Dohány utcai zsinagógában vasárnap. Az eseményen Heisler András, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének elnöke azt mondta: a mai napot a halottak felett érzett gyász és a felszabadítás öröme határozza meg.

Heisler András hangsúlyozta: remélhetőleg a jelen lévő fiatalok megválaszolatlan kérdésekkel hagyják el a zsinagógát, és azokhoz fordulnak, akik még mesélni tudnak. Mindeközben pedig arra összpontosítanak, hogy még „az ördögi erő sem tudta elpusztítani a zsidókat” – mondta.

Véleménye szerint a fiatalok jelenléte azt jelenti, hogy a hagyomány folytatódhat, az ő tudásuk részévé válik, amit az idősebb generáció mesél el nekik. Ma jellemző, hogy nem az idősebb nemzedék kezd el beszélni, hanem a fiatalabbak teszik fel a kérdéseiket – közölte.

Heisler András azt mondta: 70

éve szabadult fel a budapesti gettó, és akkor 3 ezer temetetlen holttest fogadta a Vörös Hadsereg felszabadító katonáit. A Mazsihisz és a budapesti hitközség azóta emlékezik meg a történekről – mondta. Hozzátette, hogy az örömet és a gyászt mindig szét kell választani, és ma ez a kettősség a meghatározó: a halottak felett érzett gyász és a felszabadítás öröme.

A visszakapott élet ünneplése

Frölich Róbert, a Dohány utcai zsinagóga főrabbija arról beszélt, hogy amikor a holokauszt megszámlálhatatlan halottjára emlékeznek, egyúttal a visszakapott életet is ünneplik. Azt mondta, két tórai parancsnak tesznek eleget: emlékezz és ne felejts! Nem felejtik azt a szörnyűséget, gonosz-ságot, embertelenséget, amelyet elkövettek ellenük, nem felejtik a holokauszt rettenetét. Egyúttal emlékeznek azokra, akik 70 éve megjelentek a gettó kapujában a Vörös Hadsereg egyenruhájában, és visszaadták nekik az életet. Megjegyezte: sokan nem lennének ma itt, ha 70 évvel ezelőtt nem lett

volna az a január 18-a.

Verő Tamás rabbi hangsúlyozta: emlékezni kell, hogy kik építették fel a gettó falait, kik rombolták le azokat, és kik azok, aki készségesen, bármikor újraépítenék. Úgy látja, az idősök hatalmas terhet viselnek egész életükben – és ezt az utódaik is hordozzák -, hiszen soha senki nem tudja kárpótolni őket az elveszített éveikért, a békés családi életért, az elveszített gyermekkorért, rokonokért.

Verő Tamás emlékeztetett: a vidéki zsidóság meggyilkolását követően a budapesti zsidók jelentették a zsidóság túlélését, és ha nem menti meg őket a pusztulástól a Vörös Hadsereg, „mi ma nem lehetnénk itt”. Ünnepelni kell a túlélőket is, akiknek volt erejük újratekdeni – mondta.

Ezért fontos az emlékezés

Vlagyimir Nyikolajevics Szergejev budapesti orosz nagykövet azt mondta: 70 évvel ezelőtt a szovjet katonák harcolva jutottak el ide, és „ártatlan áldozatok ezreit ragadták ki” a náci karmai közül. Az oroszok büszkék arra,

hogy katonáik felszabadították Auschwitz-Birkenaut is, az egyik legnagyobb „halálgyárat” - tette hozzá.

Kiemelte: a ma élők lelkiismerete is azt kívánja, hogy emlékezzenek ezekre szörnyű eseményekre, és ne engedjék, hogy megismétlődjének. Az idő előrehaladtával ezeket a történelmi eseményeket esetenként eltorzítják vagy elhallgatják, ezért is olyan fontos az emlékezés - mutatott rá.

Az eseményen jelen volt a Vörös Hadsereg két veteránja, Kacevics Lev Szergejevics és Elltekov Jurij Anatoljevics, akik részt vettek a budapesti gettó felszabadításában. A két 90 év fölötti veteránnak emléklakettet adtak át holokauszt túlélők.

Az eseményen mások mellett Trócsányi László igazságügyi miniszter, L. Simon László, a Miniszterelnökség parlamenti államtitkára, a parlamenti pártok képviselői és a diplomáciai testület több tagja vettek részt. A megemlékezést követően az Alekszandrov katonakórus tartott előadást.

Hír24

GONDOLATOK EGY JELES ÉVFORDULÓ KAPCSÁN

Január 18. A pesti gettó felszabadulásának évfordulója. No, nem a 70. évfordulóról akarok írni, noha a nap jelentősége hetven év után is olyan aktuális, mint 70 évvel ezelőtt. Hiszen napjainkban a világon egyre nagyobb méretben üti fel a fejét az erőszak. Lásd Párizst.

Amiről írni akarok, az egy kis megemlékezés, amit az Új Erzsébetvárosért Polgári Egyesület január 16-án tartott, a pesti gettó felszabadulásának közelebbi évfordulója alkalmából. Az emlékezés előadója Karsai László kiváló történész professzor volt. Karsai professzor a hírhedt Szálasiról irt tudományos tanulmánya vitákat váltott ki, elsősorban a zsidók körében. A történész a Sztójay kormány időszakát rosszabbnak tartotta, mint a Szálasikorszakot, mégpedig azért, mert a Sztójay kormány időszakában deportálták a vidéki zsidóságot Magyarországról, míg Szálasikorában, számszerűségében kevesebb zsidót küldtek haláltáborba.

Úgy vélem, ha valaki a magyar történelem egyik legsötétebb alakjáról ír tudományos munkát, az dicséretes. A nézőpontja realitását pedig a történészek dolga megítélni.

Én azért megosztanám a saját tapasztalataimat a korról. Ugyanis ma már egyre kevesebb

az olyan túlélő, mint én is, aki a 85. életévet betöltöttem, aki szenvedő tanúja volt az eseményeknek. Mondhatom, számunkra a nyilaskorszak nagyon is félelmetes volt.

Gondoljanak bele, és ezt biztos megerősítik a még ma is élő volt budapesti sorstársaim, hogy a terror a nyílt utcán élte ki aljas ösztönét. Engem személy szerint védett házból hajtottak az óbudai téglagyárba november 20-a körül, és személyes élményem volt, hogy egy idős férfit, aki nem tudott tovább menni, ott, a nyílt utcán lőttek agyon. Eközben a városban még játszottak a színházak, a mozik, az üzletek, kávéházak nyitva voltak. Az egykori világvárosban tombolt a terror, és elindultak a halálmenetek Hegyeshalom felé. A Dunaparton sortűzekben tizedelték a zsidóságot. Az embereket gettóba hajtották, jobb esetben a védett gettóba, ahol az éhezés, a zsúfoltság, a gyógyszerhiány következtében ezrek haltak meg, nem beszélve az ostromlott város egyéb borzalmairól. Hát, akik átélték Budapesten ezeket a hónapokat, amikor a patkányok előzönlöttek a várost, megerősíthetik, hogy szörnyű volt. A két időszak összehasonlítása szerintem nem objektív.

A Népszabadságban megjelent egy cikk a

gettóról egy kitűnő fiatal történész tollából. A leírtak sokkal közelebb állnak a valósághoz, mint Karsai leginkább elméleti eszmefuttatása. Ungváry Krisztián tényekkel alátámasztott cikkében arról is ír, hogy napokkal a felszabadulás előtt pogromot terveztek a gettó ellen. Ír arról a ma már egyre inkább elfogadott tényről is, hogy Gerhard Schmidhuber Wehrmacht vezérőrnagy határozott fellépése akadályozta meg a készülő pogromot.

A vézskorszakot csodával határos módon túléltem. Joggal foglalkozom tehát a szüleim és számos sorstársam megmenekülésével. Mára már több életmentő tevékenységét elismerték, úgy vélem nem mehetünk el a várbeli kitöréskor elesett német táborno ember cselekedete mellett sem szó nélkül. A Jeruzsálemi Jad Vashem intézetben megpróbáltam elismertetni a táborno embermentőt, de a szigorú szabályaik nem engednek elismerést személyének. Kár, mert megérdemelné. Valamennyi életmentő emléke legyen áldott!

Budapest, 2015. január 18.

Szende István

A budapesti gettó túlélője

ZSINAGÓGATÖRTÉNETI KIÁLLÍTÁS A TEL-AVIV-I EGYETEMEN

A Tel-Aviv-i Egyetem Központi Könyvtára első emeletén január 16-án kiállítás nyílt, melynek címe, illetve témája: Zsinagóga-építészet Kelet-és Közép-Európában 1782-1944 között.

A gazdag képanyagot felvonultató tárlat Klein Rudolf építész-mérnök, épülettörténész, az MTA doktora, a Szent István Egyetem Ybl Miklós Építésügyi kara professzorának munkája. Ő a téma kutatója, a különböző stílusok magyarázója, és ő készítette a felvételeket is, a kiállítás fotóanyagát, amely a templomokon keresztül nyomon követi a zsidók több évszázados vándorlását, illetve letelepedését az Osztrák-Magyar Monarchia területén.

A több országot bejárt kiállítás Izraelbe a Magyar Külgazdasági- és Külügyminisztérium segítségével jutott el.

Naama Sheftelowicz, a Tel-Aviv-i Egyetem Központi Könyvtára igazgatója, mint házigazda nyitotta meg a kiállítást, majd Trombitás Zsófia, a Tel-Aviv-i Magyar Nagykövetség vezető konzulja tartott beszédet.

Elmondta, hogy a lerombolt zsidó templo-

mok képeit nézve fájó szívvel kell megemlékezni azokról a testvéreinkről, akik részesei voltak a virágzó zsidó életnek, a kultúrának, de a kollektív örület miatt, a holokauszt idején, amikor az ember farkasa lett az ember-

nek, életüket veszítették.

Dr. Ráfi Vágó, a Tel-Aviv-i Egyetem előadója bemutatta a megjelenteknek a szabadkai születésű Klein Rudolf professzort, aki – többek között – mintegy évtizedig a kiállításnak helyet adó egyetem vendégprofesszora volt.

– Az itt látható anyag – mondta Ráfi Vágó – időutazásra invitálja a látogatót. Követhetik a zsidók több évszázados vándorlását Kelet-Közép-Európa egyes országaiban, a felvilágosodástól a vészkorszakig. A Habsburg birodalom északkeleti tartományaiban, illetve lengyel, ukrán és balti területeken indult el, eldugott települések mélyéről, és a régió nagyvárosaiban ért véget. Köztük átmeneti állomások voltak a mai Lengyelország, Szlovákia, Magyarország, Ukrajna, Románia, Horvátország, Szlovénia, Szerbia falvai, mezővárosai és megyeszékhelyei. A Budapesti Nagytemplom előkelő helyet foglal el a világ zsidó templomai sorában. A New York-i után a Dohány utcai zsinagóga a legnagyobb a világon – tette hozzá.

A gazdag anyagot felvonultató kiállítás január 31-ig lesz látogatható.

P.G.

MEGMENTIK A ZSINAGÓGÁT

Kőszeg város zsidóságának története a 14. században kezdődött, amikor Zsigmond király engedélyt adott a letelepedésükre. A kőszegi zsidóság életének alakulásában meghatározó szerep jutott báró Schey Fülöpnek, aki 1858-59 között romantikus stílusban, megépítette a zsinagógát, a rituális fürdővel és az iskolával együtt.

A holokauszt borzalma nem irgalmazott

egyetlen kőszegi családnak sem, deportálták és meggyilkolták valamennyit.

A háború után a gazdátlanra vált zsinagóga az állam tulajdonába került, majd a rendszerváltást követően, 1996-ban privatizálták. Az első tulajdonos "Ír sörözőt" kívánt létesíteni a szent helyen. Szerencsére meggondolta magát, és továbbadta az összedőlés határán álló épületet. Az új tulajdonos, a kiszivárogtatott hírek szerint, banki jelzáloggal terhelte meg a zsinagógát. A kapott hitel egy hányadából az utcafronton álló két lakrész homlokzatát felújította, az egyiket kinevezte lakásnak, a másikkól sírkőbemutató lett. Az udvari belsőben elhelyezkedő zsinagóga renoválására azonban nem került sor. Az igazi fordulat 2014-ben köszöntött be, amikor a magyar állam visszavá-

sárolta a kőszegi zsinagógát, egyben megbízta a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt-t (MNV) a további teendők elvégzésére, a 70 évig méltatlanul kezelt, hanyatttörtött sorsú műemlék megmentésére.

Az MNV azonnal döntött, vagyis megkezdődtek a halasztást nem tűrő állagmegóvási munkák, kijavítást nyert a tetőszerkezet, megtörtént az épület szigetelése, melyről Ilon Mor Izrael magyarországi nagykövete is meggyőződött.

Kőszeg páratlan gyöngyszemének, a 155 éves, kettős bástyatoronyszerű zsinagógának a teljes felújítása a terveknek megfelelően történik, melynek főbb történéseiről tudósítani kívánom az Új Kelet olvasóit a jövőben.

Mezei Péter

BÚCSÚ EGY BARÁTTÓL

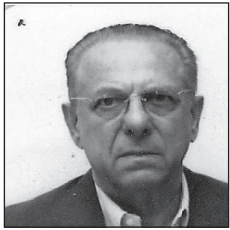
Drága barátom Dan Arazi péntek éjjel szívelégtelenség következtében itthagyt bennünket. Dan, Jehuda Arazinak, Izrael hőségének fia és Dani fia nagyapja után szintén a Jehuda nevet kapta. Szerető felesége Rachel, kinek szülei magyar származásúak, és izraeli akcentussal beszéli a magyar nyelvet, továbbá leánya, Eszter gyászolja. Dani idősebb nővére, Ruth férjével Gavriel Bach-al, a Legfelső Bíróság nyugdíjasával, aki Gideon Hausner-rel 1961-ben az Eichmann per vádlói voltak, Jeruzsálemben élnek. Két évvel ezelőtt Gabi és Ruth egy Jeruzsálemben

rendezett ünnepségen a Mensch Alapítvány kitüntetettjei voltak.

Ezen a héten kellett volna Palm Springsben találkoznom Danival, ehelyett gyászban és szomorúságban maradtam. Szerettem Danit és könnyezve írom e sorokat. Ezúton is küldöm legőszintébb részvétem feleségének Rachelnek, és nővérének Ruthnak és osztozom gyászukban.

Dani, shalom és atheistaként remélem, hogy békében nyugszol és ismét egyesültél szeretett szüleiddel. Mondj egy hallót a nevemben is. Barátod

Steve Geiger

DR. KENDE GYÖRGY:

Kétszínűségből jeles

Európa és a világ egységes és egyesült a gyászban. Az ébredés folyamata mintha csak most kezdődött, vagy el sem kezdődött volna. Pedig tán késő is lesz, mert az óra szerint már csak öt perc van tizenkettőig. Európa és a világ vezetői, vasárnap, január 11-én kart-karba öltve meneteltek Párizsban, és a gyász mellett az egységet is igyekeztek kihangsúlyozni. Nagyon is szükség van az egységre, de világos kell, hogy legyen: az egység a nemzetközi terrorizmus ellen kell, amelyet muszlimok követnek el. Igaz, hogy nem minden muszlim terrorista, de minden terrorista muszlim, és rémtetteiket a vallásuk nevében követik el. Gyászában egységes volt Európa és a világ nagyobb része, de ez nem elegendő. Ennél is fontosabb lenne, hogy Európa és a világ felismerje a terrorizmusban rejlő veszedelmet. Időközben Franciaországban letartóztattak 12 (!) gyanúsítottat, és egyeseket Írországban és Németországban is, akik kapcsolatban voltak a kóser szupermarketben gyilkoló Amedy Coulibaly-val. Ez utóbbi a muszlim konspiráció aggasztó méreteire utal. Sajnos, a jelenlegi esztelen gyilkosság nem az első és bizonyára nem is az utolsó, és féltő, hogy a megszokott kétszínűség újra felülkerekedik a józan ész követelményein és minden marad a régiben.

Minden ok megvan a gyászra, miután két elmeháborodott, az algíri származású, de francia születésű testvérek Serif és Said Kouachi, legyilkoltak 12 ártatlan embert, azon megokolással, hogy megsértették a prófétát, mert karikatúrát rajzoltak róla és ugyanakkor egy másik elmeháborodott, Amedy Coulibaly, betörve egy kizárólagosan csak zsidók által látogatott kóser szupermarketbe, legyilkolt négy, vásárlás miatt ott tartózkodó franciát, azért mert tudta, hogy történetesen zsidók is. A muszlimok érzékenysége a prófétát, vallásukat és szokásaikat illetően teljes mértékben érthető volna, ha hasonló tisztelettel és megértéssel viszonyulnának más vallásokhoz, de pont a fordítottja igaz. Említsünk csak néhányat a milliányi példából. Csak Nigériában, ahol a lakosság 60%-a keresztény, 40%-a muszlim, a nagy tisztelet jegyében az utóbbi évtizedben mintegy ezer keresztény templomot felégettek vagy leromboltak – csak kétszázat az utóbbi két hónap alatt –, és az ájtatoskodó keresztények közül néhány tízezret lemészároltak, nőket és lányokat raboltak el kizárólagosan három célra: nemi objektumnak, igaz hitre térítés, és árucikként eladásra. Nőknek náluk egyéb használati értéke nincs. (XXI. század, már másfél évezrede gyakorolt muszlim szokás). Remélem az olvasóknak nincs magyarázatra szüksége, mi is az igaz hit. Ami a buddhizmust illeti: a Taliban Afganisztánban felrobbantotta az ezeréves Buddha szobrokat. A zsidók sem maradnak ki, akik természetesen a disznók és majmok ivadékai. Nem kell mondanom, hogy a muszlim hit nem tulajdonít tiszteletet sem Jézusnak, sem Mózesnek, sem Buddhának, sem sintoizmusnak, sem senki másnak. Néhol a marxizmusnak igen, de nem mindig. Alapelv az kell, hogy legyen: aki tiszteletet és megértést kíván, az adjon másoknak tiszteletet és megértést. A muszlimok másfél évezred alatt még nem jutottak erre a konklúzióra.

A muszlim érzékenységgel kapcsolatban néhány további érdekes jelenség. A muszlim érzékenység virulens a muszlim államokban, de főleg inkább Nyugat-Európában és természetesen Izraellel szemben. Európa keleti részein nem, viszont nem jutnak semmiféle kifejezésre Oroszországban, ahol a muszlimok aránya 12.5%, Japánnal szemben, hol a muszlim vallás gyakorlása be van tiltva és

Kínával szemben sem, ahol csak a legutóbbi napokban tiltották el a muszlim nőket a burka viselésétől és a muszlim férfiakat a szakáll (!!) viselésétől. Kína elleni válasza még semmiféle vallási eminencia nem nyitotta ki a száját, de ha véletlenül megteszi, az sem segít. Mellesleg, Kína lakosságának (1.36 milliárd) 2%-a muszlim, ami közel harminc millió muszlimot jelent, elszórva Kína minden részén. Volt egy Enver Hodzsa nevű albán muszlim, aki aki egyetlen rendelettel bezáratta országa összes mecsetét és betiltotta a muszlim vallás gyakorlását. Akkor is mindenki néma maradt. Ki állt Hodzsa mögött? A kínaiak! Hogy ez a Kína mire képes!

Az európai összefogásra és a világ egységére valójában nagy szükség van a terrorizmus ügyében. Jó lenne, ha az nem csak tragédiák alkalmával jutna kifejezésre, hanem a mindennapi politika állandó irányelve lenne.

Nem mindenki gondolta úgy, hogy jelenléte szükséges a párizsi felvonuláson. Érthetetlen, hogy az eseményre miért nem érkezett meg az amerikai elnök vagy annak legalább a helyettese? Mintegy negyven ország képviselte magát, holott közel kétszáz állam van a világban. A muszlim államok nagy része, 56 van belőlük, nagyjában tüntetett távollétével, kivétel Törökország, amit Davutoglu török külügyminiszter képviselt és Jordánia, melynek királya, II. Abdullah és Rania királyné is jelen volt az eseményen. Na és hol voltak az afrikai államok képviselői?

Néhány afrikai állam a múltban francia gyarmat volt, és jó kapcsolatokat ápol a hajdani hódítóval. Nem kell mindent megérteni, de gondolkozni nem árt.

A gyászolók első sorában mentelt Netanjáhu, Izrael miniszterelnöke. Voltak olyan hírek is, hogy Hollande francia miniszterelnök szívesen vette volna, ha Netanjáhu sikerült volna rábeszélni arra, hogy tartsa távol magát az európai egységet kihangsúlyozó párizsi meneteléstől. Netanjáhu a megfelelő ember volt a megfelelő helyen, de nem azért, mert a terrorot támogató Mahmoud Abbasz és Davutoglu ott meneteltek, hanem azért, mert Izrael biztos és lényeges oszlopa a nemzetközi terrorizmus elleni folyó harcnak. Ami a nemzetközi terror elleni küzdelmet illeti, Hollande és Európa bízhatnak Netanjáhuban és Izraelben, de semmiképpen sem bízhatnak sem Davutogluban és Törökországban, sem Abbaszban és a több ezer éves múlttal rendelkező Palesztin Köztársaságban. A nem megbízhatók listája sokkal hosszabb.

Franciaország rádöbrent, hogy a szabadság, testvériség és egyenlőség vérrel szentesített jelszava alatt, csendben, az antiszemitizmus a muszlimok, de határozottan nem csak a muszlimok által, milyen szégyenletesen elterjedt az országukban. Az ország hatvanhat millió lakosából mindössze félmillió zsidó. Az antiszemitizmus nem új, hacsak a Dreyfuss-pert említsem a múltból, a kooperációt a germán hódítókkal a II. Világháború alatt, vagy a Toulouse-i Ocar Hatorah zsidó iskolában elkövetett rabbi tanító és három gyerek (3, 6, 8 évesek), lemészárlását, és a nap mind nap elkövetett atrocitásokat, zsidók, valamint zsidó intézmények ellen. Szomorú az ébredés, de elérkezett a tettek ideje. A szabad Franciaország szégyene lesz, ha zsidó polgárai Izraelbe vándorolnak. Netanjáhu biztonságot ígért a francia zsidóságnak, ami talán kellemetlenül hangzik francia füleknek, de a valódi tény az, hogy Franciaország az, mely zsidó polgárait otthonuk elhagyására kényszeríti.

Davutoglu török külügyminiszter kart-karba öltve gyászolt Párizsban Európa eminenciáival.

Záptojás

Stanley Lewis (Louse) Cohen neves new-yorki zsidó ügyvédet, az élenjáró terrorszervezetek élenjáró ügyvédjét és bandavezérek puszipajtását már bővebben bemutattam az Új Kelet hasábjain. Kárörömmel jelentem, hogy a tojás megrepedt és Cohent, többrendbeli adócsalásért jogerősen másfél év börtönre ítélték, ahol alkalma lesz jó ismerőseivel komázni. Ezenkívül ügyvédi engedélyét is bevonták.

S. L. Cohen nincs elkeseredve, sőt, tele van optimizmussal és konstruktív tervekkel a jövőt illetően. Kiszabadulása után, szeretné visszaszerezni ügyvédi engedélyét, majd melegebb éghajlatra költözik, ugyanis nem kevesebb, mint hat közel-keleti államtól kapott letelepedési ajánlatot. Izrael nem jön számításba. Majd megújítja praxisát (ha), és küzdelmeiről könyvet ír. A könyv címe Mein Kampf, vagy Mein Kampec. A baj a könyvvel kapcsolatban az, hogy a letelepedésre szóba jehető közel-keleti államok polgárai nemigen olvasnak könyveket.

GK

Ugyanaz a Davutoglu, és főnöke Tayip Erdogan elnök a Hamasz nyílt támogatói, de szerepük nem elég világos az ISIS-féle háborúban. Erdogan uralkodó, Igazság és Fejlődés Pártjának az egyik vezetője, Ibrahim Melih Gökçek egy ifjúsági összejövetelen bemutatta magasröptű fantáziáját mondván: „Az izraeli Moszad áll a párizsi muszlim terrorizmus mögött, retorzióképpen azért, mert Franciaország elismerte a palesztin államiságot. Ilyen incidensek révén szítja a Moszad az iszlám gyűlöletét.” Természetes, hogy az összes terrororganizációk (al-Kaida, ISIS, Taliban, Boko-Haram, al-Shabab, Hamsz stb.) támogatják a gyilkosságot „a próféta védelmében”. Említsünk inkább másokat: Anjem Choudary eminens angol iszlamista, Junaid Thorne ausztráliai hitszónok szintén támogatja a gyilkosokat. Ugyanakkor számos muszlim állam, Irán, Jordánia, Marokkó, Bahrein, Algéria, Katar, Száúd-Arábia és az al-Azhar Egyetem Kairó; elítélték a gyilkosságot. Két további dolgot sem kell elfelejteni. Az egyik legyilkolt francia rendőr, Ahmed Merabet muszlim volt, hasonlóképpen a kóser szupermarket dolgozója, Lassana Bathily, aki jónéhány ártatlan zsidó életét mentette meg és elismerésképpen azonnali francia állampolgárságot kapott. A muszlim közösség megoszlása jellegzetes és már másfél évezrede folyik.

Az új n. szabad Európa „demokratikus” elveket valló, képzett polgáraival is van probléma. A rejtett, de virulens antiszemita érzelmek. Tim Willcox BBC riporter, aki nem tud uralkodni antiszemita érzelmein, már novemberben elszólta magát. A Labour törvényjavaslata szerint a 3.5 millió £-nél magasabb értékű lakásokat meg kell adóztatni. Willcox kijelentette, hogy a Labour számos „zsidó pofa” támogatását fogja elveszíteni emiatt. Nem említette azonban, mit fognak szólni a javaslatához azon pofák, akik nem zsidók, noha bizonyára azok is számosak Angliában, és közülük is jónéhányan rendelkeznek ilyen értékű lakással. A terrorgyilkosság elítélését megbélyegző január 11-i párizsi európai egység felvonulás alkalmából Willcox egy holokaustt túlélők leszármazottjával készített interjút a párizsi eseményekkel és a francia zsidóság érzelmeivel kapcsolatban, melyben a következőket mondta: „a kritikusok úgy vélik, hogy a palesztinok hasonlóan nagy mértékben szenvednek az izraeli kezek által”. Egy BBC ri-

porter nem tud különbséget tenni a palesztinok szenvedése (tegyük fel) és egy terrorgyilkosság között. Amellett, hogy jön a csizma az asztalra?

Izraelnek semmi köze a párizsi terrorhoz, a francia zsidók nem izraeliek és ez a megjegyzése nem más, mint antiszemitaizmus. Az ilyen kritikusok szimpla antiszemiták. Willcox ugyan félszájjal bocsánatot kért, de jobb lett volna, ha nem tett volna antiszemita megjegyzéseket.

A gyászoló menet első sorában kitűnt Mahmoud Abbasz (Abu Mazen), a Palesztin Köztársaság második elnöke, gyászoló ábrázatával (jom kipper pónem). Kétszínűségből jeles. Tüntető megjelenése politikai okokból teljesen érthető, hisz elmaradhatatlan szüksége van a kétszínű európai államokra a születendő palesztin állam vajúadásai miatt. Az arab államok, legalább is felszínen, úgy is támogatják a „palesztinokat” és születendő államukat, még ha titokban más véleményük van is, és nem is mindig adnak anyagiakat, ellentétben azzal amit ígérnek.

Kifelé megpróbálnak muszlim egységet mutatni, még akkor is, ha másfél évezred óta harcolnak egymás ellen és zavartalanul, szenvedélyesen tömeggyilkolják egymást. Ami pedig a „palesztinok” támogatását illeti, a muszlim államok mindenre hajlandók Izrael ellen és Izrael, Európa, vagy bárki más számlájára „segíteni”, de ez

nem jelenti a palesztinok befogadását saját országaikba semmilyen formában sem. Kiebrudálás az más, Katar több, mint negyed millió palesztint zavart ki.

Abbas, a palesztin miniszterelnök kizárólagosan csak azért jelent meg pofafüldőre Párizsban, mert, mint említettem, szüksége van az európaiakra a palesztin államisággal kapcsolatban.

Ami a muszlim terrorizmust illeti, annak esztelen gyilkosságait kifelé nem szívleli, de lelkében támogatja. Ha valójában ellenezné, akkor számtalan alkalma volna a terrorizmus megfékezésére a saját szemétdombján. Valójában e téren is állandóan jelest kap kétszínűségből. Amikor elrabolták a három izraeli fiatait, lehetséges, hogy csereüzlet volt a szándékuk, mégis legyilkolták őket. Abbasz kizárólag a rablás tettét ítélte el, majd sahídokká szentelte a gyilkosokat.

Ez nem kivétel, hanem megszokott gyakorlat. 2014 folyamán, mintegy tíz izraelit gyilkoltak le a „nyugati partvidéken”. Az öt gyilkost dicsőítették, és szentté (sahíd) avatták. Mi a különbség a Charlie Hebdo, a kóser szupermarket és az említett palesztin terroristák között? Semmi. Mindannyian aljas gyilkosok. Azért, hogy megbélyegezze a terroristákat, nem kell Abbasznak Párizsba utaznia és az utcán menetelnie, elég ha Ramallán sétálgat. Mozgalma, a Fatah, 2015. január 12-én „tiszeltte” meg egy 1978

március 11-én elkövetett tömeggyilkosság tetteit sahid titulussal. Az említett napon egy 11 fős terrorista banda (ún. Kamal Adwan „sahíd” csoport) Dalal Mughrabi kisasszony parancsnoksága alatt elrabolt egy utasokkal teli autóbust és össze-vissza lövöldözött taxikra a Tel-Aviv-Haifa úton. Végeredmény 38 halott (köztük 13 gyerek), 71 sebesült. Kilenc terrorista halott, közöttük Dalal kisasszony, további kető, aki megadta magát, az egyik „csereüzlet” következtében hét év börtön után kiszabadult. Ezen tömeggyilkosság elkövetőit nevezik Abbas emberei sahidoknak és büszkék rájuk.

Miben különböznek a Charlie Hebdo, a kóser szupermarketben gyilkolók, és Dalal Mughrabi kisasszony és a tavalyi tíz további gyilkos egymástól? Semmiben, mindannyian betegagyú, közönséges, vérszomjas terroristák. Abbasznak nem kell Párizsba utazni és menetelni a gyilkosok ellen, menetelhet Ramallán, karöltve az embereivel.

Európa jogosan van felháborodva a brutális, embertelen, felesleges gyilkosságok miatt, melyet a burjánzó muszlim terrorizmus okoz. Eljött az európai egység ideje, jobb későn, mint soha, és ideje aktív tetteknek is a terrorizmus ellen. Ehhez elengedhetetlenül szükséges az is, hogy Európa és mások is megértsék, hogy ebben Izrael megbízható szövetségese.

FRANCIA ÁLLAMPOLGÁRSÁGOT KAPOTT A ZSIDÓKAT MENTŐ MALI SZÁRMAZÁSÚ FÉRFI

Franciaország állampolgárságot adományoz Lassana Bathilynak, annak a mali származású muzulmán vallású férfinak, aki több zsidónak mentette az életét a párizsi kóser boltban történt túszejtés idején – jelentette be múlt csütörtökön Bernard Cazeneuve francia belügyminiszter.

Az állampolgársági avatásra kedden került sor, a „bravúros tett” kitüntetéseként. A 2006 óta Franciaországban élő, 24 éves Bathily 2014 júliusában nyújtotta be állampolgársági kérelmét a francia hatóságoknak.

A mali férfi annak a kóser élelmiszerboltnak az alkalmazottja, ahova a január elején zajló franciaországi terrortámadások egyik elkövetője, Amedy Coulibaly, január 9-én, pénteken röviddel délután 1 óra előtt berontott, majd azonnal megölt négy embert és mintegy tíz embert túsul ejtett.

Az alkalmazott eközben 15 embert elrejtett egy alagsori hűtőkamrában. Miután a túszejtő rájött, hogy a vásárlók egy része elbújt az alagsorban, leküldte értük az egyik túszt. Bathily megpróbálta őket lebeszélni arról, hogy felmenjenek, s azt javasolta nekik, hogy szökjenek meg vele együtt a vészkijáraton. A túsztok közül azonban senki nem

merete követni, mert attól féltek, hogy az esetleges zaj gyanút kelt a terroristában.

Lassana Bathily így egyedül szökött meg. A rendőrök azonnal megbilincseltek, és egy teljes órán át kihallgatták. Ő maximálisan segítette a rendőri erők munkáját, lerajzolta a bolt alaprajzát, átadta a záruk kulcsait és pontos részletekkel szolgált ahhoz, hogy az elitalakulatok előkészíthessék a túsztok kiszabadítását.

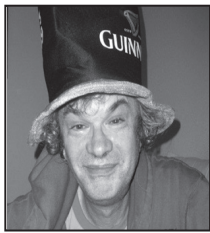
„Nem zsidókat, hanem embereket bújttam” – mondta a férfi a BFM hírtelevízióknak.

Lassana Bathilynek személyesen mondott köszönetet François Hollande francia államfő és Benjamin Netanjáhu izraeli miniszterelnök.

A férfi azt mondta, hogy nincs jól, miután a túszejtésben elvesztette a barátját, aki nagyon fiatal volt. A 20 éves Johan Cohenről beszélt, aki szintén a bolt alkalmazottja volt. Ő az egyike a négy zsidónak, akit megölt Amedy Coulibaly.

Lassana Bathily vallását gyakorló muzulmánként négy éve dolgozik a kelet-párizsi kóser boltban, ahol zsidók mellett más muzulmánokat is alkalmaznak.

MTI

AVI BEN GIORA:

Visza a legsötétebb középkorba?

Alig múlt egy hete, hogy Párizsban az iszlám terrorizmus újabb áldozatokat követelt. Az eset után két dolog kezdett el sokakat foglalkoztatni. Az első: ha a titkosszolgálatok tudtak róla, sőt megfigyelés alatt tartották az elkövetőket, akkor mégis hogyan történhetett meg, ami megtörtént? A második: ha állítólag létezik Európai együttműködés, miért nem funkcionált a különböző tagországok felderítő szolgálatainak együttműködése? Mert nem működött! Mint később kiderült, a német és a belga rendőrség is rendelkezett adatokkal, de az valahogy nem juthatott el a francia rendőrség illetékes osztályára. Sőt! Az is napvilágot látott, hogy a bulgáriai Várnában elkövetett merénylet egyik segítőtje, – hiába volt megfigyelés alatt –, szabadon mozoghatott és hamis papírokkal, fegyverrel, és más technikai eszközökkel láthatta el a terroristákat. Felmerül rögtön a következő kérdés: mégis, hogyan képesek hosszú időn át zavartalanul működni az ilyen terroristák – akik noha nem vesznek részt a gyilkos akciókban – ám tevékenységük nélkül, aligha lett volna lehetséges végrehajtani az akciót.

A belga rendőrség okulva az esetből, akciósorozatot indított a Belgium keleti részében található nagyobb városokban, közel a határhoz. A razziák során, két terroristát (akik szintén megfigyelés alatt álltak) sikerült likvidálni. Harmadik társukat elfogták, de a nála levő gépfegyvert használni tudta, és megölt egy embert.

Néha az emberben önkéntelen előjön egy kép. Annó az átkosban ha valakit megfigyelt az ÁVH, az moccanni is alig tudott. Embert és időt nem kímélve, szinte a nap 24 órájában mindig volt valaki a „cél-személy” nyomában. Ha annyira fejlett, és jól kiképzett a nyugat, mégis hogyan volt lehetséges ezeknek a gyanús elemeknek mindezen megfigyelések ellenére szabadon működni?

Két lehetséges válasz van. Az első variáns az, hogy lefizették őket, hogy ha még észlelnének is valami gyanúsat, nézzenek félre. Csak egy pitiáner csempésről vagy papírhamisítóról van szó, nem kell nagy felhajtást csinálni, alkalom-adtán lekapcsoljuk. A másik válasz ugyanez, slendrián-

ság, felelőtlenség, ami több ember életét követelte már.

Lapozzunk csak kicsit vissza a történelemben! Anno az Amerikát sújtó 2001-es, 9/11-es merénylet elkövetőinek nagy része is megfigyelés alatt állt. Németországi tartózkodásuk során több tucat bizonyítékot gyűjtöttek össze ellenük, amiket az amerikai titkosszolgálatok félvállról sem vettek. Megtörtént a merénylet, ami az évszázad egyik legtöbb áldozatot követelő terrorakciója volt. A későbbi vizsgálatok eredményeként kiderült, hogy az FBI és a CIA egyaránt tudott róluk. Sőt! Azt is tudták, hogy pilótaképző iskolába járnak, de nincsen amerikai tartózkodásra jogosító iratuk. Amolyan „mezei”, feketén dolgozó mexikóit, ha tudnak róla, hogy nincsenek papírjai, öt perc alatt lenyomnak, mint a bélyeget. Ezeket, – noha tudtak róla – hagyták futni. A dolog pikantériája, hogy pár hónappal a merénylet elkövetése után, a bevándorlási hivatal kiküldte az elkövetők címére a hivatalos tartózkodási engedélyeiket. Hiába hihetetlen, ez így történt. Az elmúlt hét véres eseményeinek elemzésekor tehát nincs min csodálkoznunk. Remélhetőleg, ez most egy olyan figyelmeztetés volt a világ számára, amely felrázza a tespedt és hanyag illetékeseket.

A párizsi vasárnapi megemlékezés után, Berlinben is nagygyűlést rendeztek. Egy török származású, de már német állampolgár musz-

lim vezető, olyan beszédet tartott, melyben elítélte a terrorizmus minden válfaját, és azt mondta: itt a legfőbb ideje, hogy a mono-teista vallások végre közös nevezőre jussanak, megszüntessék az egymás iránti gyűlöletüket. De ha ez nem volt elég, akkor utána a közönség Angela Merkel kancellárasszony szavaitól kaphatott hitelesítést. Ő azt mondta, az iszlám már Németország egy része, és békében kell hagyni. Most persze ezt többféleképpen is lehet értelmezni, de azért ilyen megfogalmazásban ez kicsit durván hangzott. Mégis hogyan, merre? Azok után, ami a francia fővárosban történt? De ha így is gondolta, elkelt volna nagyon egy mondat, hogy azokat a muzulmánokat hagyják békén, akik a vallást nem keverik össze, sem politikával, sem pedig szabad öldökléssel és népiirtással. Ám még véletlen sem hangzott el ilyen kijelentés.

Akinek még az sem elég, hogy szinte minden maradt a régiben, ahogy ez eddig is volt, annak álljon itt a török miniszterelnök tegnapi kijelentése. Mintha nem lett volna ott vasárnap Párizsban, ugyanabban a sorban, ahol Európa és a világ vezető személyiségei, illetve az őket képviselők vonultak. Ő személyesen jelen volt, nem csak képviselték.

Múlt szerdán (mikor e sorokat írtam) azt mondta: meg kell szüntetni a világon, hogy a vallásokat sértő karikatúrákat szabadon, nyilvánosan lehessen terjeszteni.

Elnézést! Hogy is tetszenek ezt érteni? Anno Sztálinról és Hitler-ről is készítettek karikatúrákat. Sőt, ez alól a mai politikusok sem kivételek. De még senkit sem tartóztattak azért le, vagy gyilkoltak meg – legalábbis a szabad világban, ahol nem diktátorok uralkodnak, – mert valaki ki merete fejteni rajzokban, vagy írásban a véleményét. Ezután pedig Izraelt kezdte „ócsárolni”, követelve a Hágai Nemzetközi Döntőbíróságtól, hogy Izraelt azonnal ítéljék el a Gázában elkövetett cselekedetei miatt. Alkalmazzanak ellene szankciókat. Hangsúlyozni kívánom, hogy mindezt alig pár nappal a megemlékezés után tette, amelyen ő, valamint Abbasz és a jordán király is részt vett. Fel-szólította valaki a török miniszterelnököt, hogy azonnal kérjen bocsánatot? Vagy vonja vissza kijelentéseit? A német kancellárasszony még külön is fogadta „őuraságát”.

Ezek után lehet csodálkozni, hogy a merényletet elkövetők, és tettestársaik szabadon mozoghattak? A Biztonsági Tanácsban a kérvényt elutasították.

Ha Európa, és a világ továbbra is ilyen magatartást fog mutatni, akkor hamarosan elérkezünk majd oda, amit a címben is írtam: Visszatérünk a legsötétebb középkorba. Manapság a világon kb. kétmilliárd muszlim él. Nem mindegyikük vall ilyen ordas eszméket, de a radikálisok sajnos hangosabbak...

Alig eszmélt fel a világ a párizsi tragédiából, de amár érlelődik egy újabb terrortámadás. Ezúttal nyíltan, és nem titokban. Sőt! A Hágai Nemzetközi Büntetőbíróság közreműködésével. A palesztinok, még a merénylet előtt kérték a háborús bűnökét vizsgáló bizottságot, hogy indítson eljárást Izrael ellen. Állítólag bizonyítékaik vannak arra nézve, hogy a nyári Cuk Éjtán hadművelet során Izrael háborús bűnökét követett el a palesztin lakosság ellen. A Hágai Bíróság akkor elutasította a kérelmet, ám múlt pénteken új határozatot fogadott el, melynek alapján vizsgálatot indítanak. Rögtön az elején jogtalanság merül fel. Mivel még nem létezik Palesztina, a Nemzetközi Büntetőbíróság el sem fogadhatta volna a kérelmet. A másik megdöbbentő dolog, hogy ezt éppen most hozzák nyilvánosságra, a párizsi tragédia után.

Emiatt a mérsárlás miatt senki sem fordult hozzájuk, hogy tessenek már eljárást indítani az elkövetőket támogató országok ellen? Bizonyítható, hogy ártatlan emberek egy barbár gyilkos csoport áldozataivá váltak. Ez ellen nem lehet eljárást, vizsgálatot kezdeményezni?

Izrael anno azért indított támadást a Gázai-sáv ellen, hogy elejét vegye az Izrael ellen irányuló további rakétatámadásoknak, melyeknek rengeteg civil áldozata volt. Gyerekek, öregek, anyák, családok, akiknek semmi közük nem volt semmilyen katonai szervezethez. Civilek voltak. Vagy a zsidókat nem védi semmiféle nemzetközi törvény?

Remélhetőleg a világ nagyobbik hányada megakadályozza majd, hogy egy egyértelműen részrehajló szervezet hamis vádak alapján ítélkezzen egy demokratikus ország ellen. Ha esetleg mégsem tudnák eltéríteni ezen szándékától, akkor erősen megkérdőjelezhető, hogy nincs e véletlenül mégis nemzetközi összefogás a világ zsidósága ellen, és ezen belül az országuk, Izrael ellen.

Csak abban bizakodhatunk, hogy lesz nemzetközi összefogás a világban, mely kiáll a zsidóság és Izrael mellett, és hatályon kívül helyezi a Hágai Bíróság döntéseit. Erről biztosította Netanjáhu miniszterelnököt az Izraelbe látogató japán miniszterelnök, valamint Kanada, Ausztrália, az Egyesült Államok és Európa számos országának kormánya. Tettekre van szükség. A világ csupán csak ezekből ért. **AbG**

HETVEN ÉVVEL EZELŐTT MI IS FELSZABADULTUNK

Dr. Verő Tamás rabbi beszéde a budapesti gettó felszabadulásának 70. évfordulóján rendezett emlékezésen. Elhangzott 2015. január 18-án, a Dohány utca zsinagógában.

Négy holokauszt túlélő unokájaként állok Önök előtt. Ma 15 évvel ezelőtt, 27 évesen, a budapesti gettó felszabadításának 55. évfordulóján álltam itt ezen a helyen, és szólhattam az egybegyűlt emlékezőkhöz.

Akkor még sokkal több olyan hittestvérünk hallgatta szavaimat, akiknek saját emlékeik voltak a budapesti gettóról, és annak felszabadulásáról, felszabadításáról. Köztük volt mindkét nagymamám is, akik átérték a háború borzalmait, és akik a könnyes szemekkel elmesélt történetek mellett nem feledkeztek meg átadni nekem a zsidóság iránti feltétlen szeretetet sem.

Egy évvel később, ugyanitt, a Dohány zsinagóga első sorában ültek, de szemük, kivételesen nem a fájdalomtól, hanem a büszkeségtől telt meg könnyekkel. Rabbivá avattak.

Mint oly sokan azok közül, akik 15 évvel ezelőtt itt emlékeztek a gettó felszabadítására, már ők is az örök élők útján járnak.

A tudomány és a tapasztalat egyre inkább alátámasztja, és ma már tényként kezeli, miszerint a gyermekkor első éveiben szerzett tapasztalatok, érzések és kötődések végigkísérnek bennünket egész életünkben. Kihatnak

későbbi kapcsolatainkra, boldogulásunkra az életben.

1945. január 18-án, csütörtöki napon szabadította fel a Vörös Hadsereg a budapesti gettót. Akik ma 70 évesek, vagy annál idősebbek, ők olyan terhet viselnek magukon egész életükben, amelyet még gyermekeik, unokáik is a génjeikben hordoznak. Soha senki nem tudja őket kárpótolni az elvesztett évekért, az elvesztett békés családi életért, az elvesztett gyermekkorért, az elvesztett rokonokért, létért.

A budapesti gettó lakói, 70 évvel ezelőtt, a felszabadulásuk előtti szombat, pontosan ugyanannál a tórai hetiszakasz felolvasásánál tartottak, mint tegnap mi. A Bó hetiszakaszban a kivonuláshoz, a szabadsághoz vezető tíz csapás történetét olvasták, olvastuk fel a Tóra második könyvéből. A zsidó nép megszabadul az egyiptomi gettóból, a szolgaságból, a rabságból. Vajon hogyan értelmezték, magyarázták a Tóra szavait a rettenetes körülmények között akkor ők? Mit éreztek, amikor szombat után 5 nappal, csütörtök reggel 9-kor ők maguk is megszabadultak?

Pészahkor a hagadában olvashatjuk, hogy minden nemzedéknek úgy kell tekintenie magára, mintha ő maga megszabadult volna ki a rabszolgaságból. Ma, 2015. január 18-án ugyanezt tesszük: mindannyian érezzük, hogy 70 évvel ezelőtt mi is megszabadultunk a gettóból.

A vidéki zsidóság elpusztítását követően, a Budapesten élő zsidóság megmaradása jelentette a mai, most élő magyar zsidóság létezését. Születésnapot, újjászületés napját ünnepeljük, mert ha 70 évvel ezelőtt a megmaradt zsidóság kicsiny, Budapesten még élő csoportját nem menti meg a pusztulástól a Vörös Hadsereg, akkor ma mi nem lehetnénk itt.

Emlékeznünk kell – és nem csupán a mai napon – arra, hogy kik építették fel a budapesti gettó falait, kik rombolták le fából készített falait, és kik azok, akik készségesen, bármikor újraépítették.

Az emlékezés mellett adjunk helyet a lelünkben pozitív gondolatnak is, ünnepeljük meg a túlélőket, kiknek volt erejük újratekenni az életüket. Kérem, álljanak fel mindazok, akik éltek 1945. január 18-án!

Értünk, magunkért, velük együtt imádkozunk. Ávinú sebásámájim! Ő-ó, lelkek és testek teremője! Vejszém lehá sálom! Emeld Teremtő orcádat drága halottaink lelke felé, és adjál Nekik Örök békét. Ő-ó Istenünk, vedd szeretteink áldott lelkét magadhoz, és az igazak között legyen örök nyugalomuk. Ő-ó adj erőt és egészséget az itt maradottaknak, és adj erőt valamennyiünknek az őszinte szembenézéshez a múlttal. Adja Isten, hogy így legyen. Ámen!

Lejegyezte:
Breuer Péter

A LÉLEK SZAVA BÜCHLER ANDRÁS KÖNYVAJÁNLÓJA

Szomorú aktualitása van, de egy olyan könyvre szeretném elsőként felhívni a figyelmet, ami a párizsi merényletekre is ad egyfajta választ. Nemrégiben jelent meg Morgan Sportés tollából a **Mindent azonnal - Egy gyilkosság igaz története** c. könyv, a Park Kiadónál. 2006-ban játszódik Párizsban, amikor tisztulú külvárosi bűnözők elrabolnak, majd meggyilkolnak egy párizsi zsidó srácot, Ilan Halimit. A könyv, talán egyértelmű, igaz történeten alapul, afrikai, muzulmán bevándorlók rabolják el a fiút, váltságdíjat követelnek, gondolván, hogy a zsidó közösség bármennyi pénzt megad majd érte. A tettesek, diákok, munkanélküliek, drogdíler három hétig tartják fogva őt embertelen körülmények között, majd minden váltságdíj hiányában megkínózzák és brutálisan végeznek vele. A könyv eredetileg 2011 őszén jelent meg, számos díjat kapott, akkor senki sem gondolta volna, hogy nagyon hasonló események ismét megtörténhetnek. A könyv nagyon érdekesen dolgozza fel, mint egy tényregény, azt a hatalmas anyagot, ami a különböző etnikai háborúk, a drog, a gyújtogatás, az esélyegyenlőtlenség, a leszakadás és minden olyan témát, ami most a párizsi terrortámadás kapcsán is felmerült.

Már megjelent az izraeli Michal Snunit könyve a **Lélekmadár**, a Kolibri Kiadónál. Ez egy nagyon szép mese. Magyarországon ritkán jelenik meg kortárs izraeli szerző könyve, főleg meséje. A kötetet eddig 45 nyelven adták ki, Magyarországon különleges konstrukcióban készült. Az alapításának 25. évfordulóját ünneplő budapesti Lauder iskola diákjai fordították a könyvet az ismert magyar költő, Lackfi János szerkesztésében. A diákok és az irodalmár együtt hozták létre a végleges szöveget, ami már magyarul is olvasható. A diákok a könyv terjesztésében is részt vesznek. Nagy szorgalommal terítik a városban a kötetet, így egyrészt a könyvesboltokban, de a diákokon keresztül is elérhető ez a csodálatos történet.

A könyv szerint minden emberben lakik egy lélekmadár, néha képesek vagyunk irányítani a madár érzéseit, néha pedig hiába minden próbálkozásunk. A lelünk parányi fiókjait ez a különleges teremtmény nyitja és csukja, ha figyelünk saját lélekmadarunkra, hallhatjuk az üzenetét, megérthetjük saját viselkedésünket. Ha tisztán látjuk, hogy mit miért tesz, akkor boldogabb és talán teljesebb életet élhetünk. A könyv a felnőtteknek is izgalmas olvasmány, de a gyerekeknek is nagyon sokat segít, hogy

megértsék, mikor mire reagáljanak, mit kezdjenek az érzéseikkel, ezeket melyik fiókból tudják elővenni, vagy visszatolni.

Nemrégiben hunyt el Hankiss Elemér, a neves szociológus, polihistor. A helikon Kiadónál jelent meg az **Emberi kaland** című könyve, ez nem zsidó tematikájú könyv, de Hitlertől Freudig olyan karaktereket bont ki, amelyek így vagy úgy, de a zsidó történelemben is szerepet játszottak. Azt gondolom, hogy mindenki számára hasznos olvasmány, ez az egyik legnépszerűbb regénye Hankiss Elemérnek, ezzel a kötettel méltó módon lehet rá emlékezni. Azért is fontos, mert ez nagyon olvasmányos kötet, ami a kultúrtörténetet egészen emberi kontextusban mutatja be.

Végül Legát Tibor és Zsigmond Gábor Közlekedik a főváros című kötetét is ajánlom, amely a Librinél jelent meg. Ez egyszerre album és könyv is, ami bemutatja például, hogy a II. világháború alatt, a Holokauszt alatt miként alakult a főváros közlekedése, mi történt a gettón átmenő villamossal, a főváros zsidó negyedeiben kik, mikor és mivel utazhattak Budapesten. Rengeteg fotóval és sok izgalmas történettel meséli el a főváros közlekedését az I. világháborútól a negyvenes évek végéig.

SCHNAPP LEA

A nagymama ajándéka

Egyik kis unokámnak, Ráchelének nemrég kislia született. Azért nevezem kis unokámnak, mert testvérei között ő a kisebbek között van, amúgy pedig ez az újszülött kislány Ráchelé ötödik gyermeke. A brit milá előtt megkérdeztem tőle, hogy milyen ajándékot szeretne kapni az esemény alkalmából, és ő arra kért, hogy a testvérei és a maga gyermekkorára kedves történeteit, meséit gyűjtsem egy csokorba.

- Ennél szebb ajándékot senki sem kívánhat magának! - mondta.

Mit tehet egy szófogadó nagymama? Mesél. Akkor is, ha ezek a mesék talán már a történelem kategóriájába sorolhatók, és bizony néha szomorúak. Mesék az unokák születéséről, akik sorra a nagymamák vigasztalói lettek. Néhány történetet már megírtam, de vannak olyanok is, amelyek ott lapulnak az emlékeim között. Melyik maradandóbb? Mindenképpen magunkban hordozzuk őket és bizonyos alkalmakkor – mint most is – maguktól előbukkannak. Következzék tehát egy-két „mese” Ráchelének, az új dédunoka tiszteletére.

* * *

Egyik jeruzsálemi „miluim” szolgálatom alatt történt. Utána, mint mindig, megpróbáltam felszínre hozni és osztályozni az élményeket, ugyanis a segítség, amit természetesen és gondolkodás nélkül magamra vállaltam, korántsem volt olyan egyszerű feladat.

De vegyük szépen, sorjában. Akkoriban már elmúltak azok az idők, amikor egy kis – inkább képletes – elnászpángolással vagy egy nyalókával még intézkedni lehetett, illetve csendet-teremtést a rám bízott csemeték között. Már komoly felkészültséggel rendelkeztem ahhoz, hogy esetenként békét hozzak a tizenéves kis hölgy-unokáim, és az alig tízéves fiú hármassikerek közé. És akkor még nem beszéltem az óvodás Rácheléről és a pici Smuli babáról, aki ebben a népes társaságban kézről-kézre járt.

Egy-egy ilyen szolgálat természetesen nem volt mentes az izgalmaktól. Az évek távlatából a dolgok megszépülnek, de hazatérésem első napjaiban mindig azzal a gondolattal játszodtam, hogy a következő „felkérést” már nem vállalom. Nemet mondok, és kész.

Egyszóval, amikor a lányom a vejemmel elutazott, nem potyogtak krokodilkönnyek és mindenki a legnagyobb bizalommal volt irántam. Mindegyik gyermek szép zsebpénzt kapott fájdalomdíj gyanánt, hogy lányom megnyugtassa háborgó lelkiismeretét. Érdekes módon, az egyik fiú zsebpénzének jelentős részét rám költötte: szép ajándékokat vásárolt nekem, levelet is mellékelte, amelyben bizalmát előlegezte... Akkor még fogalmam sem volt, hogy ez az ajándék egyfajta megvesztegetés és az élménydús két hét eseményei közepette egészen megfeledeztem róla.

Történt pedig egy napfényes sábat délutánján, hogy mindannyian sétára indultunk. Velünk tartott persze a szombatra a Haifáról hozzánk érkezett nagypapa is. Jeruzsálem mattesdorfi ne-

gyedének úttestén szombatoként nyugodtan lehetett sétálni, hancúrozni, nem közlekedtek autók, csupán egyetlen mentőkocsi suhant el csendesen mellettünk. Ekkor a három fiú azzal a kéréssel fordult hozzánk, engedjük meg, hogy ők a kis Ráchelével letérjenek egy mellékösvényre, ahol pázsit van, meg tavacska és benne kacsák úszkálnak.

Ehhez nem adtuk beleegyezésünket. Elég felelősségünk volt enélkül is, nem akartuk komplikálni a dolgokat. Hiszen sok minden történhet Jeruzsálemben. Örülni akartunk a ránk sütő téli napnak, és ragaszkodtunk ahhoz, hogy együtt maradjunk.

Férjemmel, a nagyocskó lányokkal és a pici Smulikkal gondtalanul sétáltunk tovább, ismerősökkel találkoztunk, eldiskuráltunk. Egyszer csak azt vettük észre, hogy eltűnt a három gézengúz és velük az alig négyéves Rachele. Ijedten futkostunk fel és alá, kérdezősködtünk, de senki nem tudta, hogy hol van az a bizonyos tó meg a kacsák...

Másfél órás izgalom következett. Kedves nagymama olvasóimnak nem kell elmondanom, mit jelent ez, mit érezhettünk. A nap már kezdett alábukni. És ekkor hirtelen előkerült a három jómadár és kezüket fogva – Rachele. Legszívesebben leborultam volna hálaimát zengeni. Ám ezúttal ott volt a férjem, a nagyapjuk és ő nem kegyelmezett. Jól megszidta őket, és a három ifjú talmudtudós még a fenekére is kapott egy-két nagyapai taslit. Természetesen a szabának adtam igazat, hogy igenis, jól tette, amit tett. Szimchát külön is megróttam, hiszen nyilvánvalóan ő volt a főkolompos.

Mire lecsillapodtak a kedélyek, Szimchá hozzám lépett, mélyfekete szemével szemrehányó tekintetet vetett rám és így szólt:

- Az első nap, amikor beléptél a házba, én ajándékkal kedveskedtem, bizalmat kölcsönöztem neked, de te, nagyanya, most ellenem fordultál!

Hiába magyaráztam neki, mit jelent a felelősség, mit jelentett a másfél órás izgalom, amíg előkerültek, ő csak a fejét csóválta és csak a búcsú pillanataiban engedett fel. Ma már biztosan megért, hiszen ő maga is hat gyermek édesapja...

Gondolom, így kezdődik a nemzedékek közötti meg nem értés...

* * *

Mi, nagymamák szeretnénk sok mindent megtenni az unokákért, de ha nem teszünk, ez akaratunkon kívül álló okokból történik. Illetve, ha hiányzik ehhez az erő, az egészség, vagy nem elég hozzá a büdzsé.

Akkoriban éppen Rachele unokám volt a kedvencem. Persze, csak átmenetileg, mert tulajdonképpen mind egyformán kedvesek nekem.

Rachele felhívott telefonon, és a következő kérdést tette fel:

- Mondd, Szávtá, van neked ismerősöd utazási irodákban?

- Micsoda kérdés! Minden utazási irodában van jó ismerősöm, barátom, ha neked kell valami.

Kérése ez volt: dolgozatot írni az osztályban, és szüksége volna képekre Franciaország nevezetességeiről.

Nyomban elindultam, és egy-két óra múlva már a kezemben volt két párizsi turisztikai nevezetesség képe. Mindkettőt borítékba tettem, és ami igazán csak ritkán fordul elő velem – rádőbbsentem, hogy a nagy sietségemben bélyeg nélkül dobtam be a postaládába. Hogy ilyen cselekedésemből is problémát tud csinálni és bosszúságot okozni magának egy immár jócskán felnőtt nagymama! Nyugtattgattam magam, hogy így is meg fog érkezni a jeruzsálemi címre. De az is lehet, hogy visszaküldik nekem Haifára. És ki tudja, mikor jut Rácheléhez!

Újra a cselekvés útjára léptem, hiszen elhoztam Ráchelének magát az Eiffel-tornyot is... Csak éppen nincs lehetőségem rá. Ilyenkor a legjobb otthon elkezdni a keresést. Kibontottam megboldogult. Dávid fiam évek során hoztam küldött leveleinek csomagját. És pillanatokon belül a kezemben tartottam a gyönyörű párizsi Eiffel tornyot. Sőt még a Diadalív színes reprodukcióját is.

Vagy húsz esztendővel azelőtt Lidi és Dávid fiam nászútra mentek Lidi szülővárosába, Párizsba. Az onnan küldött képeslapot azóta is őriztem. Nem hiszem, hogy valaki valaha is így örvendett volna az eredetiben látott Eiffel-tornynak, mint én ennek a képeslapnak. Rögtön feladtam Ráchelének, expresszlevélben. És íme, a véletlen játéka folytán Dávid párizsi beszámolója az Eiffel-tornyot ábrázoló lapon került Rochele dolgozatába. Így volt elrendelve...

* * *

Az akkor olyan nagy fontossággal bíró dolgozat izgalmai az Eiffel-toronytal már el is halványultak, mert megérkezett a vakáció!

Nem is olyan egyszerű két nyelven gondolkodni. A vakáció héberül: chofés hágádol, vagyis a nagy szabadság.

Mire való a telefon? Megkérdeztem egy-két unokámat, mit jelent számukra ez a nagy szabadság, a nyári szünidő.

Rachele, aki igazán iskolaszerető, szorgalmas tanuló volt, kérdéseimre sokféle választ adott, köztük azt, hogy boldogságában megölelné az egész világot.

- Nincs gond, nincs otthoni lecke. Több időm lesz a szávtához – mondta hízogően –, meg a családhoz, nővéreim gyermekeivel is játszani fogok. Úszás, kirándulás, élvezet... (Kéf, kéf, kéf...)

Hogy komoly súlyt adjon mondanivalójának, hiszen interjúról volt szó:

- Jó cselekedetekről, micvákról a szünidőben sem szabad megfeledkezni – mondta. És még arról sem, hogy lelkileg fel kell készülni az új tanévre...

* * *

Sok-sok hasonló történet, „mese” van még a tarsolyomban. Nagyanyai szeretetembe csomagolva nyújtom át Ráchelének, aki – jól tudom – megőrzi, és továbbadja az ő gyermekeinek is. Mint a nagymamája ajándékát...

70 éve hurcolták el Raoul Wallenberget

Nagybátyám, Raoul Wallenberg, több tízezer zsidót mentett meg Magyarországon. 1945. január 17-én az oroszok elfogták, és napokon belül egy moszkvai KGB börtönbe került. Valószínűleg nem múlt el egy nap se anélkül, hogy családjunk ne gondolt volna rá. Minden tőlünk telhetőt megtettünk, hogy kiszabadítsuk, de sajnos nem sikerült. Eltűnésének 70. évfordulóján még mindig sokat foglalkoztat nagybátyám sorsa, és néhány gondolatot most megosztok az olvasókkal.

Hősies cselekedetei Raoult történelmi szemlélyé tették, a történelem pedig közös emlékünkné. A Jád Vasem egyik jelmondata: „Emlékezni a múltra – Építeni a jövőt”. A történelem számomra is azt jelenti, hogy próbáljuk megérteni a múltban zajlott események okait, és így bölcsebben tudjuk építeni a jövőt. Raoul esetében hogyan emlékezzünk? „Tisztelettel adózunk” egy hős emlékének mert „illik”, vagy pedig egy olyan példaképre emlékezzünk, akinek tetteiből erőt meríthetünk a jó és pozitív cselekvésre?

Raoul a legismertebb zsidómentő, aki a holokauszt idején tevékenykedett. Számos ország elismerését elnyerte, és tiszteletbeli állampolgárrá avatták. Utcákat, iskolákat, emlékműveket neveztek el róla, számos postabélyegen is szerepel. Sokan azért emlékeznek rá, mert megmentette valamelyik felmenőjüket. Mások számára ő egyike a kommunista terror több tízmillió áldozatának.

Legfontosabb kérdéseim: „Mi történt Raoul Wallenberggel miután az oroszok kezére került?” és „Mit tanulhatunk nagybátyámtól? Miként inspirál bennünket, hogy szellemét életben tartsuk és munkáját folytassuk?”

Sokkal több információra van szükség sorásról és arról, hogy miért nem sikerült őt megmenteni. Mindehhez azonban jobban kellene értenünk a háború utáni bonyolult politikai helyzetet.

Raoul egy kiváltságos – dúsgazdag bankár és iparos – családba született. Apja, Raoul Oscar Wallenberg, fiatalon meghalt. Pár hónappal Raoul születése után anyai nagyapja is elhunyt. Így első meghatározó éveiben két gyászoló özvegyasszony nevelte őt. Hasonló körülmények között sokan „áldozatként” nőttek volna fel, de Raoul inkább mások szenvedése iránt mutatott együttérzést.

Édesanyja később feleségül ment az arisztokrata és nemeslelkű Fredrik von Dardelhez. Két gyermekük született: apám, Guy és nagynéném, Nina.

Ahelyett hogy bankár lett volna a Wallenberg cégekben, Raoul építészetet tanult. Fantáziája, pragmatizmusa és harmónia iránti érzéke ilyen irányba húzta. A nagy világválság idején az amerikai University of Michigan diákja volt. Sok személyes tragédia tanúja volt Amerikában, de azt is érezte, hogy a gazdasági helyzet rövidesen javulni fog. Egyik egyetemi vakációja alatt egy világkiállításon dolgozott, és Amerika számos vidékét megismerte úgy,

hogy autóstoppal utazott Mexikóig. Amerika óriási területe és természeti csodái lenyűgözték. Megtapasztalta, hogy Amerikában semmi nem lehetetlen, a célok megvalósulnak és az eredeti megoldások nem ismernek határokat. Ez nagy hatással volt Raoulra – szellemét, és gondolkozási stílusát mindvégig befolyásolta.

Élvezte egyetemi tanulmányait, az utazást, a kapcsolatokat a lányokkal, az érdekes beszélgetéseket, az olvasást, a filmeket, a vacsorákat és az élet sok egyéb lehetőségét. Társadalmi helyzetének dacára szerény és segítőkész volt.

A családja azt ajánlotta neki, hogy mielőtt visszatér Svédországba, szerezzen alapos bankügyi gyakorlatot. Néhány országban rövid ideig dolgozott is ilyen munkakörben – többek közt egy haifai bankban, ahol sok, a náci Németországból menekült zsidóval találkozott. Lehet hogy ez volt az egyik oka, hogy később annyi együttérzést mutatott Európa üldözött zsidósága iránt.

A nemzetközi gazdasági válság már elérte Svédországot, mire Raoul Stockholmba érkezett. A gazdag Wallenbergek nem segítettek neki munkát találni. A fiatalember egy magyar származású zsidóval, Kálmán Lauerral dolgozott Stockholmban, magyar élelmiszerek kereskedelmével foglalkozó import-export cégnél.

Raoul nagyon kreatív volt, a szó legjobb értelmében. Ez sok bátorságot követelt, mert a társadalom gyakran megnehezíti az igazán kreatív egyének életét. Raoul nem volt különc vagy felszínes ember, de konformista sem. Sok szempontból individualista volt, aki képes volt önállóan gondolkodni és cselekedni. Ügyesen kombinálta az előrelátó képességet, a kreativitást és a pragmatizmust.

A II. világháború alatt Raoul többnyire a semleges Svédországban – a békés Stockholmban – tartózkodott. Legtöbb barátja normális életet élt, de Raoult nagyon foglalkoztatta a háború. Követte az eseményeket és egy térképen be is jelölte a fontosabb csatákat. Nagyon intelligens volt, de ami sokkal lényegesebb, érzékeny és törődő szíve és lelke volt. Amikor először hallott a koncentrációs táborokról,

azonnal felfogta, hogy mi történik, és barátait megpróbálta meggyőzni, hogy sajnos a „modern” Európában ezek a hihetetlen borzalmak igenis megtörténhetnek.

1944. januárban Roosevelt elnök megalakította az amerikai Háborús Menekült Bizottságot (War Refugee Board). Ez főleg Hillel Kook (Peter Bergson) kitartó aktivitásának és részben Henry Morgenthau pénzügyminiszter tevékenységének volt köszönhető, aki segítette meggyőzni Rooseveltet. Több szenátor, kongresszusi tag és Eleanor Roosevelt segítségével a „Bergson Csoport” sokáig lobbizott a Roosevelt kormányánál, hogy segítsen menteni a zsidókat.

Egyik nap a Háborús Menekült Bizottság stockholmi tagja megkérdezte Raoult, hogy segítene-e a budapesti zsidók mentésében. Raoul nem beszélt magyarul, sohasem élt Magyarországon, és ilyen fontos tevékenységet még nem végzett – ebben semmi gyakorlata nem volt. Jól tudta, hogy milyen veszélynek teszi ki magát.

Viszont olyan életet akart, amelynek mély értelme van. Ez Budapesten várt rá. Az ügy óriási fontossága teljesen lekötötte és inspirálta. Svéd diplomata útlevelet kapott. Irodája Svédország budapesti követségén volt. Ami pedig a legfontosabb, a svéd király megígérte, hogy a külügyminisztériumtól függetlenül tevékenykedhet. Raoul gyorsan határozott.

Lelkesen indult el, és 1944. július 9-én érkezett Budapestre. Gyakorlatias ember volt, de sok idealista szellemű ifjúhoz hasonlóan nem ismerte a „lehetetlent”. Ezért azután sikerült neki – az óriási nehézségek dacára – majdnem megcselekedni a lehetetlent.

Küldetése több okból valósulhatott meg. Sztálingrád után világos volt, hogy a háborút nagy valószínűséggel az angolok, amerikaiak és oroszok nyerik meg. 1944. júniusában George Mantello, magyar zsidó és El Salvador-i diplomata Svájcban, nagy késéssel megkapta a budapesti Moshe Krausz által eljuttatott híres Auschwitz Jelentést. Mantello gyorsan és részletesen beszámolt a nyilvánosságának a holokauszt borzalmairól. Ez azonnal spontán svájci tüntetéseket, valamint hatalmas svájci sajtókampányt eredményezett. Több mint 400 nagy cikk jelent meg franciául, németül és olaszul: ezek Európa huszadik századi sötét, gyilkos és barbár korszakát festették le az olvasóknak. Mindez oda vezetett, hogy Roosevelt, Churchill és mások a háború utáni felelősségre vonással fenyegették meg Magyarország kormányzóját, Horthy Miklóst. Horthy kénytelen volt leállítani a transzportokat, amelyek addig naponta körülbelül 12 000 zsidót vittek Auschwitzba Magyarországról.

Raoul Wallenberg és zsidó segítőitársainak csoportja ezalatt Budapesten tevékenykedett. Raoul nagy lelkesedéssel dolgozott. Fáradhatatlanul új mentési lehetőségeken törte a fejét. Kitűnő szervező volt.

Folytatás a 12. oldalon

70 éve hurcolták el Raoul Wallenberget

Folytatás a 11. oldalról

Raoul nagyobb részt zsidókból ütőképes munkacsoportot állított össze, egy céghez hasonlóan, osztályokkal és vezetőséggel. Voltak pénzügyi, élelmiszer-beszerzési és elosztási osztályok, voltak, akik árvákra vigyáztak, vagy orvosi szolgálatokat láttak el. Személyi segítőket is szervezett. Tehetséges és odaadó emberek csatlakoztak csoportjához, főleg azért, mert életüknek reményt és értelmet adott. Bátorította azt is, hogy a zsidók egymást is segítsék. A zsidóknak visszaadta méltóságukat, életerejüket, önbizalmukat és hitüket az emberiségben. Akivel kapcsolatba lépett, olyan ösztönzést kapott tőle, hogy sokan már ennek hatására saját magukon is képesek voltak segíteni.

Találkoztam egy asszonnyal, aki 1944-ben Raoul egyik titkárnője volt, akkoriban 18 éves, kékszemű zsidó lány. Raoul egy zsidó férfival küldte különböző helyekre. Nem féltek, sárga csillag nélkül jártak. Volt náluk egy lista azokról a zsidókról, akik forma szerint Svédország védelme alatt álltak: bátorságukkal így sok embert mentettek meg. Raoul a vasútállomásra is kiküldött munkatársakat, hogy segítsenek onnan embereket kimenteni. Egyszer zsáknyi svéd menlevelet (Schutzpass) szórt oda foglyok egy csoportjának, akik így megtudták menekülni. Sokaknak hamisított svéd menlevelekkel is sikerült életben maradni.

1944 telén nyilas bandák terrorizálták és gyilkolták az embereket. A tél különösen hideg volt, a Duna is befagyott. Raoul folyékonyan és határozottan beszélt németül, ami tiszteletet váltott ki a németekből. Nem harcolt ellenük, inkább megértette őket. Tudta, hogy aggódnak családjukért, félnek attól, hogy ott hagyják őket a csatatéren, vagy büntetés vár rájuk a háború után. Mindezt felhasználta az embermentésben.

Raoul nehéz helyzetekben is tudta folytatni mentő munkáját. Vakmerő, odaadó tevékenysége igazi jelentőséget adott életének. Segítségét jelentett neki, hogy az emberek is nagyon szerették őt. Azt mondta, hogy képzelőereje volt titkos fegyvere. Dacára a reá háruló hihetetlenül nagy felelősségnek, arra is időt tudott szentelni, hogy fenntartsa szellemi és érzelmi egyensúlyát – ennek érdekében számos rajtot készített. Egyik legfontosabb segítség részéről az volt, hogy emberséget vitt oda, ahol az embertelenség volt az úr.

Barátság szövődött és komoly együttműködés alakult ki Raoul és több más diplomata között Budapesten – például Carl Lutz-cal, Giorgio Perlaszával, Monsignor Angelo Rottával, Friedrich Bornnal és Ángel Sanz-Brizzel. Inspirálták egymást és így maroknyi kiváló embernek sikerült nagyszámú zsidót megmenteni, ami sehol máshol nem történt Európában.

Az amerikai Háborús Menekült Bizottság komoly összegekkel segített, ami nagyon fontos volt, mivel Wallenberg így tudott épületeket venni, ahol védett házakat és irodákat alakít-

Guy von Dardel professzor a moszkvai Lubjanka KGB börtön előtt

hettek ki, élelmiszert vásároltak és fedezték a mentéssel kapcsolatos egyéb költségeket. Jelentős segítség volt diplomata státusa és függetlensége.

A szovjet hadsereg 1944. január 17-én elfogta Raoul és zsidó sofőrjét, Langfelder Vilmost. A moszkvai Lubjanka KGB börtönbe vitték őket. Svédországnak kényelmesebb volt elfogadni, hogy nagybátyám a börtönben meghalt. Az amerikaiak, akik meggyőzték Raoul, hogy menjen Budapestre, nem segítettek. Családom egyedül maradt és csak mi próbáltuk Raoul hazahozni.

A világ körülbelül 30 évvel később kezdett érdeklődni Wallenberg hősiessége iránt, de nem segített megtudni, mi lett a sorsa. Svédország további 20 évvel később ismerte el hősiességét és kért bocsánatot azért, hogy a döntő órában elfordult tőle.

LOUISE VON DARDEL

FOTÓ: BO PERSSON
STOCKHOLM 2009

Nagyszüleim halála után apám, aki atomfizikus volt, minden lehetőt megtett bátyja felkutatására. E célból több mint ötvenszer utazott Oroszországba. Otléte során kiválóan tehetséges és idealista személyekkel ismerkedett meg, akik segítettek. Köztük volt Andrej Szaharov orosz atomfizikus és emberi jogvédő aktivista és Irwin Cotler, a neves emberjogi védőügyvéd, egykori kanadai főügyész és igazságügy-miniszter. Apám több kormányhoz és intézethez fordult, de mindhiába.

Raoul több tízezer zsidót életét mentette meg Magyarországon. Azóta három generáció született és közülük sokan neki köszönhetik életüket. Munkáját kimeríthetetlen energiája, a mások iránti odaadás és az irántuk tanúsított mély részvét jellemezte.

Nagyon büszkék vagyunk arra, hogy Raoul családjához tartozunk és szomorúak, hogy a világ nem bizonyult elég segítőkésznek az 1944. január 17. után történtek felderítésében. Szabad országok nem hagynak egy katonát sem hátra a csatatéren, de Raoul cserbenhagyták. Marie húgommal együtt nagyon büszkék vagyunk: apánk élete nagy részét arra szánta, hogy hazahozza fivérét.

Most, hogy írásomat elolvasták, föltehetik a kérdést maguknak: mit értettek meg Wallenberg történetéből, és mit tennének az ő szellemében az emberiségért. Szovjetunióba hurcolásának 70. évfordulója lehetőséget kínál mindezen elgondolkozni. Merítsenek inspirációt a történetből. Ez a legméltóbb, Wallenberg emlékéhez.

Marie húgom indítványára, hogy gyűjtsünk gyertyát január 17-én – így őrizzük Raoul Wallenberg szellemének fényét.

Louise von Dardel
Raoul Wallenberg unokahúga.

A 2015. január 16-i, hétfői Jerusalem Post Magazin cikkét Garai Edler Eszter fordította.

PEER GIDEON:

VÉLETLEN NOBEL-DÍJ

A véletlenek sokszor megváltoztatják életünket. Vannak, akik állítják, véletlenek márpedig nincsenek. Még véletlenül sem húzám rájuk a vizes lepedőt, nem vagyunk egyformák, higgyenek, ami jól esik nekik.

Mi tudjuk, hogy véletlenek (is) irányítják életünket. Még direkt szerencse – mondhatnám – mert különben kiszámíthatóbb, pontosabban unalmasabb, érdektelenebb lenne ez a földi kiruccanás.

Most nem szeretnék olyan elcsépelet példákkal előrukkolni, mint az egyetlen, az igazi, a nagy Ő megismerése, akivel egy bulin jövünk össze, ahova, persze, el sem akarunk menni, jószérivel hivatalosak sem vagyunk rá, csak elkísérjük barátunkat, aztán ötven évig verjük falba a fejünket az ominózus eset után és miatt.

Vannak gyerekek, és mennyien, akik életüket annak köszönhetik, hogy áramszünet volt a liftben, vagy elfogyott a jegy az előadásra, esetleg rossz volt a műsor a tévében. És akkor még nem tértem ki más lehetőségekre, például az esetleges selejtes árucikkre. Mind a véletlen műve.

A politikából is hozhatnék pél-

dát. A császárnének porszem megy a szemébe, ideges, nyűgös, a császár tudja, ilyenkor legjobb nem otthon lenni. Mit tesz egy uralkodó, ha nem kívánczik hazamenni? Jobb esetben lenyagaztat néhány hangoskodót, hogy azzal is múljon az idő, de előfordul, hogy háborút indít, a folytatás az elemi iskola történelemkönyvének 35-ik oldalán található.

Az igazi nagy véletlenek mégis a tudomány világából származnak. Számtalan találmány született úgy, hogy a szórakozott professzor elfelejtett valamit, az asztalon hagyott egy kémiai oldóanyagot, vagy bekapcsolta az áramot, ahelyett, hogy hazatelefonált volna kedvenc feleségének, és inkább rágyújtott, minthogy levigye a szemetet. Elszabadultak az elemek, és olyan összetételekké váltak, amelyek a véletlenek nélkül még csak nem is álmodhatták volna, hogy valaha is világra jönnek.

Engem ezek a véletlenek lenyűgöznek. Képzeld el, valamit leteszek, vagy felveszek, véletlenül, az addigi megszokottal ellentétben, és kitalálok egy addig ismeretlen dolgot, és már mehetek is a Nobel-díjért.

Nem álom csupán, amiről beszélélek, itt van Alexander Fleming skót gyógyszerész esete. Vakációra igyekezett, és az asztalon felejtette kísérleti táptalaját. Mire visszatért, ellepték azt a gombák, aztán csak ránézett, és feltalálta a penicillint. Borítékolt Nobel-díj. De sorolhatnám: véletlenül fedezték fel a radioaktivitást, a szaharint, a bakelitot, a teflont, a műanyagot, és még a vulkanizált gumit is, meg a kólát, hogy mást ne mondjak.

Miután a magam részéről hiszek a véletlenekben, úgy gondolom, egyszer rám is rám mosolyoghat a szerencse. Miért is ne? Sokszor előfordul, hogy elgondolok valamit, aztán egészen mást teszek. Elfelejték valamihez hozzáadni valamit, vagy azt a valamit egész máshoz öntöm, mint amihez kellene. Eddig semmi, csak a panaszok: el van sózva, meg ilyenek, csupa negatív észrevétel.

De ma – végre – rám mosolygott a szerencse.

Minden úgy indult, mint máskor. Reggelként azzal kezdem a napot, hogy iszom egy kakaót, aztán egy teát, végül egy kávét. Ebben a sorrendben. Ennyi ener-

giahordozó kell, hogy beinduljon a szerkezet. Álmos lehettem, vagy figyelmetlen, vagy egy meg nem nevezhető személy uja volt az ok. Mondhatjuk úgy is: a véletlen. A kiskanál kakaóport a teába szórtam, nem a kakaós pohárba. Véletlenül. Villámként cikkázott át agyamon a felismerés: ez az, ez, amire vártam, a Véletlen, most megcsinálhatom a szerencsém.

Lehunyt szemmel kortyoltam bele a kakaós-teába. Ismeretlen aroma áradt szét a szervezetemben, szívdótt fel a zsigereimbe.

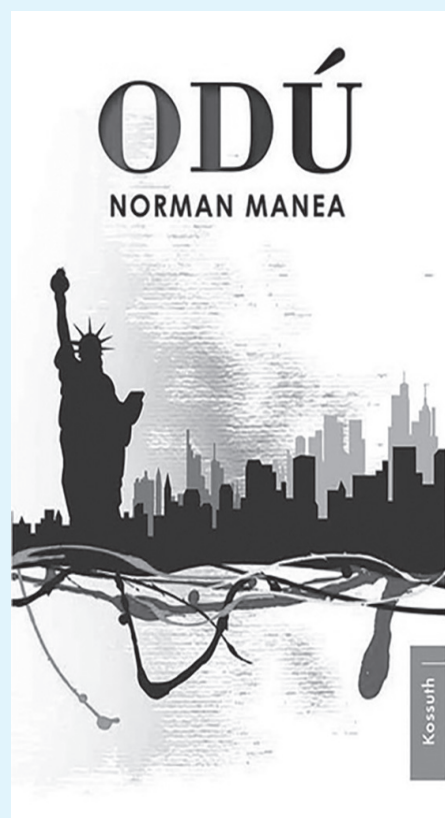
Mit mondjak, pocsék volt. Üzenem, vissza lehet csomagolni a Nobel-díjat. A következő véletlenülig.

Peer Gideon

Izraeli apróságok

című könyve

Dán Ofry bevezetőjével és Schóner Alfréd rabbi professzor utószavával megrendelhető a 054-6678131-es telefonszámon. (Külföldről: +972/546678131)

Az Odú a zsidó származású emigráns román író, Norman Manea harmadik, magyar nyelvre lefordított regénye. A fülszöveg szerint Manea elvégzi az emigrációba kényszerült, bujdosó kelet-európai értelmiség számvetését. Az Odú főszereplői New Yorkba

A Drory könyvtár heti ajánlata

Norman Manea:

Odú

menekült románok, akik képesek meglátni a nagy amerikai szabadságkultusz mögötti valóságot. Az új világnak is megvan a maga zárt rendszere, mely összezavarja és fogságban tartja főszereplőinket.

A regény egyik főhőse Augustin Gora professzor, aki nekrológokat ír elhunyt honfitársairól. A másik főhős Peter Gașpar professzor - Auschwitzból megmenekült zsidó szülők gyereke -, néhány évvel később kerül az Államokba. Kapcsolatuk nem merül ki a közös gyökerekben, a sors úgy hozza, hogy Gora felesége - aki nem hajlandó követni férjét Amerikába -, Gașpar szeretője lesz. Később mégis az Államokban kötnek ki.

Gașpar némi noszogató után ír egy nekrológot a nagy tekintélyű,

ám sáros múltú vallástörténész Cosmin Dimáról. Miután névtelen fenyegetést kap az egyetemen, nem tud szabadulni a gondolatától, hogy köze lehet Dima tanítványának gyilkosságához. A szintén professzor Mihnea Paladét az egyetem menzájának vécéjében brutálisan meggyilkolták. Gora ügyének nyomozása Dima és Palade munkásságát boncolgatja. A rejtélyt végül nem a rendőrség, hanem Gora és Gașpar oldja meg. Nem sokkal később Gașparnak nyoma vész. Utolsó ismert programja szeptember 11-e, a robbanás délelőttje a World Trade Centerben.

A regény a két főhős valós és képzelt párbeszédeire épül. Mindkét szereplő a szerző alteregója,

aki helyenként egyes szám első személyben is felbukkan, mint narrátor. Cosmin Dima személyében Mircea Eliade-ra, míg Mihnea Palade személyében Ioan Petru Culianu-ra ismerhetünk rá. Utóbbi gyilkosának kiléte és szándéka mind a mai napig ismeretlen.

Olvasásra ajánlott.

Nagy Tímea

A könyv megvásárolható vagy kölcsönözhető a Drory Könyvtárban. A könyvtár elérhetősége a világhálón www.dkabala.com honlap, a Facebookon: [Drory Izraeli Magyar Könyvtár](https://www.facebook.com/Drory-Izraeli-Magyar-Könyvtar). A könyvtár címe: *Givatayim, Enzo Sireni 20. III/10*. Telefon: 054/391-1831.

KRASZNAI ÉVA:

Gyógyítható gerincsérv

A porckorong kopása még nem azonos a sérv kialakulásával, ez utóbbi tünet ugyanis lassú folyamat során alakul ki. A már kifakadt gerincsérv, vagy a sérvet közvetlenül megelőző "protrusiók" jelentős hányada eredményesen gyógyítható. Jelentős javulást, többnyire teljesen tünetmentes állapotot lehet tartósan visszaállítani.

A gerincoszlopot alkotó csigolyák között porckorongok helyezkednek el. A porckorongok szerepe a gerincoszlop rugalmasságában, illetve hajlékonyságában van, követi a gerinc mozgásait: előrehajlaskor hátrafelé, míg hátrahajlaskor előre mozdul el.

A porckorong egy rostos gyűrű, ami két csigolya között helyezkedik el. Szerepe alapvető a gerinc működése szempontjából. A porckorongok mozgékonyra teszik a gerincet, védik a rázkódásoktól és az ütésektől, csillapítják a gerincet ért ütések hatását. Nyomában az egészséges porckorong rugalmas és erős összeköttetést biztosít a csigolyatestek között.

A gerincoszlop biztosítja a felegyenesedett testtartást: az egyes csigolyákra és a gerinc, mint egységre is nagy súly nehezedik. Ez pedig igen rövid időn belül a csigolyák kopásához, fájdalomhoz, gyulladáshoz, hosszú távon mozgásképtelenséghez vezethet. Ennek megelőzésére szolgálnak a porckorongok, melyek rugalmas párnaként biztosítják a gerinc rugózását, különösen megterheléskor.

A porckorongok középső kocsonyás magból

és azt körbe vevő rostos gyűrűből állnak. A kocsonyás mag víztartalma az élet folyamán fokozatosan csökken, melynek következtében a porckorongok veszítenek rugalmasságukból és magasságukból. Ez közvetve szerepet játszik a csigolyák és csigolya közti ízületek meszesedésében, azonban a rostos gyűrű is rugalmatlanabbá válik és sérülésekre könnyebben szakad. A szakadás helyén a kocsonyás mag előbortosulhat. Az előbortosulás kifejezett formáját sérvnek nevezzük. Ebben az esetben a sérvesedett rész még magától visszahúzódhat – olvastam a csontkovacs.hu internetes portálon.

Amennyiben a gerincet terhelés éri, a porckorongok összenyomódnak. Szerencsés esetben ez az összenyomódás egyenletes, ám sajnos ez ritkán valósul meg. Legtöbb esetben tartós egyoldalú terhelés éri gerincoszlopunkat, ami a csigolyákat kimozdítja természetes helyzetükből. Ekkor nem mindig képesek az eredeti pozícióba visszaállni. Lassan elkezdődik a porckorongok előregedéséhez, másként degenerációjához vezető folyamat. A külső, meggyengült rostok között a belső kocsonyás anyag lassan előbortosul. Ezt nevezzük porckorongsérvnek. A kibortosulás mértéke különböző lehet, legrosszabb esetben a külső gyűrű átszakad, és a belső kocsonyás anyag elfolyik belőle. A kibortosulás akár vissza is húzódhat, például tehermentesítés hatására. Ilyenkor hosszabb-rövidebb időre a tünetek is megszűnnek. A degeneratív elváltozások

a porckorongokban kezdődnek, majd a meg bomlott funkcionális egyensúly egyenes folytatása a gerinc instabilitása. Az instabil gerinc kóros mozgásai miatt megindul a szervezet ellenreakciója. Az izmok folyamatosan próbálják stabilizálni a gerincet, ami miatt a mély hátizom tónusa fokozódik, ilyenkor görcsös csomókról panaszkodnak a páciensek. Az instabilitás miatt, a kisízületek ugyancsak fokozott terhelésnek vannak kitéve, elindul az ízületi leépülés folyamata, kopás, meszesedés. Ez a kisízületi artrózis okozza később a nyaki és derékfájdalmakat.

Porckorongsérv, vagy gerincsérv elméletileg a gerinc bármely szakaszán kialakulhat, mégis vannak kiemelt területek. Ilyenek a nyaki és a deréktáji, lumbális szakaszok.

Az emberi gerinc a mozgás, a járás, egyszerűen az egész test tartóoszlopa. Felépítését tekintve összesen 33-35 csigolya és 23 porckorong alkotja. A porckorongok a csigolyák között helyezkednek el.

A gerincsérv minden esetben fájdalommal jár. Az azonban, hogy hol és milyen típusú fájdalom jelentkezik, már attól függ, hogy a gerinc mely részén sérült a porckorong, és hol nyomja az idegeket. Ez lehet nyaki, háti vagy akár deréktáji fájdalom is. Jelentkezhet hirtelen, egy rossz mozdulat során, de növekedhet lassan, fokozatosan is. Az ilyen porckorongsérv, vagy ahogy a köznyelvben jobban ismert: gerincsérv akadályozhatja a hólyag- és bélműködést is.

CSÍPŐFÁJDALOMMAL KÜZD? EZ LEHET AZ OKA!

A csípőfájdalom számos ember számára az életét megkeserítő probléma, mely nem ritkán akadályozza a mindennapi munkavégzést. Bár enyhébb esetben elhanyagolható problémának tűnhet, ám nem ritka, amikor hirtelen súlyosbodik, melynek hátterében akár nyáktömlő gyulladás is állhat.

Mik azok a nyáktömlők, és miért gyulladnak be?

Testünkben több helyen is találhatóak úgynevezett bursák, azaz nyáktömlők, melyek a csontok felszínének kipárnázására szolgálnak, így elősegítik rajtuk az inak, illetve az izmok fájdalommentes, akadálytalan mozgását. Fellelhetőek többek között a váll, a térd, valamint a csípő ízületénél is, és mivel ezek a területek számtalan hatásnak vannak kitéve, így gyakran az itt található nyáktömlők gyulladásba kerülnek, kisebb-nagyobb fájdalmat generálva.

Ennek oka legtöbbször valamilyen trauma,

illetve huzamosabb ideig tartó apró mechanikus hatások, túleröltetés, de akár valamilyen fertőzés is. Ekkor a nyáktömlő zsákjában folyadék – esetleg vér – halmozódik fel, így a bursák még inkább megdagadnak és feszülnek, fokozva a fájdalmat. A csípő nyáktömlő gyulladását a combcsont felső részén lévő 7 cm hosszú bursa problémája okozza.

Sajnos könnyű összekeverni más betegségekkel – arthritis, inszalag problémák –, ezért a megfelelő diagnózis kiemelt fontosságú. Érdemes továbbá utánajárni annak is, van-e fertőzés a testben, ugyanis ekkor a terápiáját antibiotikummal kezeléssel szükséges kiegészíteni, hiszen ebben az esetben fennáll a továbbterjedés lehetősége is.

A csípő nyáktömlő gyulladásának tünetei

- csípőfájdalom (akár mozgás során, akár pihentetéskor, főleg az érintett oldalon, de a fellettes lágyrészek feszülése miatt ellenoldalon fekvéskor is)

- lábba, leginkább combba sugárzó fájdalom
- mozgáskorlátozottság
- kifejezett nyomásérzékenység a bursa felett

Aktív fájdalomcsillapítással a könnyed mozgásért

A diagnózis felállítása után az első és legfontosabb az adott terület tehermentesítése, ami nem ritkán életmódváltással is jár (p. hosszan tartó ülésnél a megfelelő szék kiválasztása, óránként a test átmozgatása). Ahogy a legtöbb gyulladás, így a nyáktömlő gyulladás is sikeresen kezelhető injekciós-infiltratív eljárással, hiszen a mozgásszervi fájdalmak kiinduló pontjaként szereplő egészen apró részre hat. Ezáltal gyors és hatékony megoldást nyújt mind a gyulladás csökkentésében, mind a mozgáskorlátozottság megszüntetésében. Az injekciós kezelés mellett sokat segíthet az állapotot a jeges borogatás, a gúna terápia, valamint a szokásos fizioterápiákon kívül a lézer, vagy pulzáló mágnes kezelés. webvos.hu

RÓNA ÉVA: CHRISTIAN DIOR SZÜLETÉSNAAPJÁRA EMLÉKEZÜNK

A civilizált világ ünnepi rendezvényeken emlékezik meg a legendás hírű Christian Dior születésének 110. évfordulójáról.

1905. január 21-én látta meg a napvilágot Franciaország észak-nyugati partvidékének egyik tengerparti városkájában, Granvilleben. Okos, szorgalmas gyermekként eminens tanuló volt. Szülei, Alexandre Louis Maurice és Madeleine Martine felmenői állítólag keleti zsidók voltak. Kívánságukra fiuk politikai tanulmányokat folytatott, hogy diplomata pályán alapozza meg karrierjét. Végül mégsem vetette magát alá szülei elvárásának, kijelentette: a művészethez vonzódik igazán.

Kezdetben a Figaro című francia napilap divat-oldalának szerkesztője lett, ahol divatvázlatokat készített a divatházak részére. Néhány híres divattervező (Patou, Nina Ricci, Piguet) felfigyelt a nagyszerű rajzokra, vásároltak belőle.

Jelentősebb volt azonban Marcel Boussac textilmágnás felfedezése, aki, miután meglátta Diorban a rendkívüli tehetséget, úgy döntött, anyagilag támogatja egy saját divatház létrehozásában. A párizsi Avenue Montaigne-en nyílt meg 1946-ban az első Dior-divatház. A tervező stúdiója, üzletével együtt, napjainkban is megtalálható. Az épület homlokzatát szürkére és fehérre festették, arra a színek kombinációra, amely később a Dior-ház névjegyévé vált.

Lássuk a fejleményeket.

1947. február 12-én felejthetetlen napra ébredt Párizs elit lakossága. Minden addigi konvenciót felrúgó, elképesztő vakmerőségű divatbemutatón tárta a közönség elé Christian Dior a saját tervezésű és kivitelezésű kollekcióját.

„Dior modelljei olyan botránykeltőek voltak - írta a Harper's Bazaar divatmagazin -, hogy fotózás közben néhány hölgy a kollekciót bemutató manökenekhez lépett és letépte róluk a ruhát.

Az anyagok bőségében hullámszó hosszú szoknyák, a szűkített felsőrészek, a szűk ruhaujjak, a kihangsúlyozott derekú kosztümök új divatot teremtettek. A stílust New Looknak nevezték el, s az elnevezés azóta is rajta maradt a Dior kollekción. Az új divat tehát először megdöbbenetett a hölgyeket, majd ámulatba ejtette, végül megadásra kényszerítette őket. Dior megnyerte a harcot.

A divat fellegvárában Dior kollekciói jelentették a háborútól még kábult világ számára a vitalitást, a bohémséget, az új életet. Az Haute Couture-t értékelő kivételezett kisebbség számára tervezett ruhái a legmagasabb igényt is kielégítették, és a Dior Divatház világhírű lett.

1957-ben Christian Dior, a Divatcézár elköltözött az élők sorából. Halála után többen folytatták munkáját, köztük a napjainkban is világhírnévnek örvendő Yves Saint Laurent. De a Dior-Divatház igazi utódja John Galliano lett, a St. Martin's School of Art művészeti főiskola végzőse. 1997-ben, a divatház megalakulásának ötvenedik évfordulóján mutatta be az első saját tervezésű kollekcióját. Mindent elkövetett, hogy tovább vigye Dior szellemiségét a saját kreációiban.

Tüzetesen tanulmányozta a rangos cég háziarchívumát, hogy minél jobban megközelítse a nagy előd, Christian Dior alkotóképzetét.

Később modernizálta a Dior-kollekciókat, ezáltal megnyerte magának a vásárlóközönség ifjabb korosztályát is.

A sajtóban megjelent méltatás szerint „Galliano azon kevesek egyike a divattervezés világában, aki az alkotásban leli örömét, nem pedig az alkotás anyagi hasznában. A szakmának éppen ilyen alkotókra van szüksége...”

Christian Dior másik értékes hagyománya a parfümkészítés.

„Azért készítek parfümöt - vallotta 1956-ban, rövidebb halála előtt -, hogy amikor kinyitnak egy flakont, előtörjön belőle a cég névjegye, úgyszintén, hogy a nő, akit öltöztettek, az érzések hullámát hagyja maga után...”

Elsőként a gardénia, narancs, jázmin, tölgymoha együttes kompozíciójából hozta létre a ma is sikeres, „Miss Dior” parfümöt. Bemutatásakor befűjték vele a divatház termeit. A jelenlévők ujjongva, hatalmas ovációval fogadták az illatfelhőt. Hasonló hatást váltott ki következő parfümje, amelyet Dior legkedveltebb virágából, a gyöngyvirág illatos harangocskáiból készítettek.

Tíz évvel később, 1967-ben a Dior-divatház új vezetőse kirukkolt az Eau Sauvage par-

fümmel, amely az egyik legkeresettebb férfi-illat volt Franciaországban. Majd egyre újabb, egyedi illatharmóniát kibontakoztató parfümök kerültek a szaküzletek polcaira. 1988-ban megjelent a Fahrenheit elnevezésű parfüm, amely üdítő illatot biztosított az ápoltságokra adó férfiaknak. Összetevői: bergamott, levendula, cédrus, galagonya. Csomagolása impozáns, mégis diszkrét. A dobozok, üvegek színei a bordó, és a fekete.

1999-ben a Dior-ház - hagyományához méltóan - ismét nagyot alkotott az illatszerek szférájában. Előállította a J'adore nevű női parfümöt. Üvegét az ókori amforák nemes eleganciája ihlette, kupakja ősi ékszerre emlékeztet. Legfőbb összetevője: champaca, ibolya, rózsa. Flakonját lézer segítségével teleszórták Dior-logókkal, s ezeken áttetszően ragyog a J'adore aranszínű folyadék. 2003-ban került a vásárlóközönség elé Eau de toilette (magyarul: kölnivíz) formájában is.

A parfümök közül nem maradhat említés nélkül a Dior Addict. Két legfontosabb összetevője a bourbon vanília és az Éjszaka Királynője. Az utóbbi Jamaikán termő ritka növény. Csak egyszer virágzik, akkor is csak éjszaka, s utána rögtön elhervad. Átmérője 30 cm, egyike a világ legnagyobb virágának, illata a legerősebbek közé tartozik a növényvilágban. Dobozát különleges technikával úgy alkották meg, hogy színei minden szögből másként hatnak.

A Dior-divatház népszerűségét bizonyítja, hogy napjainkban 200 kirendeltsége működik világszerte. Évenkénti bevételük 400-500 millió euró között mozognak.

A franciaországi Dior Ház hírnevét a neves színház- és filmművészek öregbítik, akiknek gardrób szekrénye tele van Dior kollekciókkal. Az ismert Jenifer Ariston is előszeretettel jelenik meg a Dior-ház modelljeiben. Több vörös szőnyeges ünnepi eseményen látható a színésznő Dior kreációiban. Kedvencei a rafinált szabású fekete ruhaköltemények.

Christian Dior születésének évfordulóján elmondhatjuk: múlhatatlan dicsőséget hagyott maga után...

Róna Éva NŐI OLDAL

című könyve megrendelhető a szerzőnél,
az alábbi címen:

Róna Éva Rehov Shay Agnon 13/12

55602 KIRIAT ONO

Ára 50 seke + postaköltség 5 seke

Telefon: 03-5343853

Külföldi hívás esetén: 972-3-5343853

ARJE SINGER: A FEHÉR BIKA

Az egész történet úgy kezdődött, hogy beosztottak éjjeliőrnek. Úgy hajnal felé végre akartam hajtani az éjjeliőr utolsó kötelességét, kinyitni a kibuc kapuját, amikor, Te Jó Isten, egy fehér kendőbe burkolt arabot tekintetem meg a kapu másik oldalán. Céloztam a puskámmal.

– Egy pillanat – mondta héberül, – Achmednek hívnak, Zbunt keresem.

Zbun, vagy héberül Zeev, (farkas) volt a biztonsági tanács vezetője kibucunkban.

Mivel hajnalban nem volt egy lélek sem az udvarban, végigvezettem Achmedot Zeev házáig. Legnagyobb csodálkozásomra összeöleltek. Én pedig, mint aki jól végezte dolgát elmentem aludni. Ahogy később értesültem nem ez volt az első eset, hogy a két haver találkozott. Achmed besúgó volt, aki lejött a határon túlról, Fáquából és ellátott minket információval.

Múltak az évek. Hároméves katonai szolgálat után én lettem kibucunk tehenésze. Ezek a tehenek nem tejjel látták el hazánkat, hanem húst biztosítottak az akkori nehéz időkben. Indiából származtak, színük szürke, vagy fehér volt, hátukon egy púppal dicsekedtek, és

nagyon vadak voltak. Születési bizonyítványuk értelmében Brahman-teheneknek feleltek meg. Hogy milyen vadak voltak, bizonyítja, hogy mindjárt az első napon négy ilyen bestia nyakába szedte lábait, és meg sem álltak a Jordán Királyságig. A megmaradt vagy száz vadállatot minden reggel kihajtottam a legelőre. Később a bika végrehajtotta kötelességét és a csorda szaporodott.

Egy szép napon az egyik fehér tehén megellett egy hím borjút nem messze a határtól. Pár percen belül már szopott is a drága. Én pedig vágattam paripámon fel-le, és ügyeltem a csordára. Este, amikor hazahajtottam őket, a kis borjú sehol sem volt.

A fehér mama is idegesen kereste fiát. Pisztolynomra tettem a kezem. Felnéztem Fáquá irányába, de mivel ez túl volt a nemzetközi határon, elkönyveltem, hogy az arabok elloptak egy borjút.

Közben lezajlott a Hatnapos Háború. Legyőztük az arab világot, és Fáquá izraeli területté vált.

Úgy a nyolcvanas években ott voltam látoga-

tóban volt kibucomban. Barátaimmal ellátogattunk az arab faluba, Fáquába. Hirtelen kit látnak szemeim: Achmedet, a kémet. Összeöleltekünk. Achmed meghívott ebédre. Finom borjúszeletet sütöttek az udvarban. Nekem eszembe jutott az én elveszett borjúm.

– Achmed, hány borjút loptatok? – kérdeztem.

– Csak egyet.

– Láthatnám?

Elmosolyogta magát.

– Régen volt az. Abyad (fehér) már nincs életben. De vannak leszármazottai.

Mivel már estefelé járt az idő, jöttek haza a legelőről a fehér tehenek. Minden udvar mellett lemaradt az én ellopott borjúm néhány púpos leszármazottja. Este beszámoltam Zeevnek. Ő nevetett. – Mit gondoltál, én nem tudtam erről? És mondd, hogy van a mi közös barátunk, Achmed?

Ma már sem Zeev, sem Achmed nem élnek. Teheneket sem tenyésztettek kibucomban. Egy biztos: ahány fehér tehén van palesztin területen, azok mindaz én ellopott borjúm ivadécai.

SÁNDOR JUDIT: Eljött az idő

Egy régi barátom évekkal ezelőtt azt mondta nekem, hogy szívesen elkísér a temetőbe, ha mennem kell. Nem az utolsó utamra gondolt, ez biztos, mert olyankor az emberek már nem szoktak félni, én pedig egy kicsit félek, tehát élek, ez majdnem biztos. Azért csak majdnem, mert nemrégiben egy Jenő nevű faág fura dolgokat beszélt nekem a túlvilágról, azóta nem vagyok bizonyos benne teljesen, hogy melyik oldalon is állok.

Amikor megismertem a régi barátomat, még új volt, és én is új voltam, hullámos barna hajam a hátam közepéig ért, néha befonva hordtam, a végén színes befőttes gumival összefogva, amitől a fonat egy pamacsban végződött, ezért ő azt mondta: "ecsetfejű". Az ő haja is hosszú volt, fekete és göndör. "Abban" az időben egyikünk se kérdezte a másikat a zsidóságról, azt húsz évvel később beszéltük meg, akkorra a kérdés átalakult. Mi is átalakultunk, a világ meg annyira, hogy már nem is lehet tudni, hogy ez volt-e az, vagy egy másik. A barátom például fizikus lett, a nanotechnológia egyik jeles kutatója.

Esős téli nap volt (pont, mint a Damjanich utcában), amikor egy csésze forró tea elfogyasztása után (ő kávét ivott, de fontos ez?) nekivágtunk. A temetőig autóval utaztunk, és mehetünk volna tovább is autóval, de egyikünk sem akart motorzajt vegyíteni az örök csendbe. Eső ide, eső oda, részemről földig érő szoknyában és ünneplő cipőben mentem, mert úgy éreztem, hogy így van rendjén.

Azt azonban nem éreztem rendjén valónak, hogy összesározódjon a cipőm, visszafelé meg sáros cipővel üljek az autóba, ezért egy-egy nejlonzacskót kötöttem a cipőimre, ami rendkívüli kreativitásról tanúskodik, minden dicsekvés nélkül mondhatom. Mentünk, mentünk, a hol erősebben, hol gyengébben szemerkélő esőben, az én apukám és nagyanyám, a temető messzi sarkában nyugszanak. Albert – miután együtt elhelyeztük a Holt-tengertől egészen idáig cipelt köveket – pár percre magamra hagyott a sírjuk mellett, hogy elsírjam könnyeimet, és elmondjak egy imát, és rájuk gondoljak fájó szeretettel, örök hiánnyal, és elmondjam nekik, hogy velem vannak.

– Apu hiányzol – mozgott a szám némán, meggyújtottam a gyertyákat, mindenki em-

lékére egyet, és folytattuk útunkat. Albert, a régi barátom, nagynénje sírját szerette volna megtalálni, ahol évek óta nem járt, de arrafelé, a temető egy még távolabbi részén, már a számok is eltűntek a sorok végéről, és a barátom közölte, hogy beázott a cipője, amit nagyon sajnáltam, és titokban örültem a nejlonzacskóimnak és a páratlan találékonyságomnak, amikor hirtelen úgy éreztem, hogy a sírok közül néznek. Jaj Istenem, szellemek, gondoltam rögtön, huszonegyedik századi felvilágosult nőhöz méltón (vajon értékeli a szellemek a nanotechnológiát?!), aztán megláttam a fejét!

– Albert! – suttoztam, – Nézd! Egy őzike!

Az őzike mozdulatlanul figyelt bennünket, érdeklődve billegette a füleit, mi közelebb léptünk, nem mozdult. Barátom feledve a nagynénikét és a várható további beázást, elindult, hogy lefényképezze, de csak három fehér foltos őzhátsót sikerülhetett volna lencsevégre kapnia, és akkor felfedeztem, hogy a nejlonzacskóimban áll a víz, sőt, amennyi hely a lábam és a cipő között volt belülről a cipőmben, ott is.

Amíg elértünk az ő szüleihez, megbeszéltük, hogy milyen csodálatos, hogy ők élnek a temetőben ...

– Miért? – kérdeztem tőle, – miért csodálatos?

– Az élet folytatása, – mondta ünnepélyesen, és ezen gondolkodtam, amíg vártam rá a sírok közötti úton, amikor ő is elhelyezte az emlékezés gyertyáit és a köveket a Holt-tenger partjáról, mert eljött az idő.

SARKADI ILDIKÓ: IZRAEL BLOG - ÚTINAPLÓ A TEJJEL ÉS MÉZZEL FOLYÓ ORSZÁGBÓL (2.)

Első magány

A csoporttársaim felszabadult, huszonéves amerikai fiatalok - igazából elég jó társaság. Azonban Ramlában, a városunkban az előző csoport is ott maradt - tegnap házibulit rendeztek, hogy megismerjük egymást. És persze saját magunkat.

A falakon színes cetlik, rajtuk híres emberek angol idézetei. A másik csapat lányai főztek (vagy vettek) valami sütit, ki volt készítve a chips, az étel - vártak bennünket. Az első játék aranyos volt: valami meghökkentőt kellett írni a cetlire, amit aztán egymás után húztunk ki a kalapból: ki kellett találni, hogy vajon ki írta őket.

Ezt követően a programszervező srác magunkra hagyott minket, és a buli nagyjából tizenegyig a tinédzser partik hangulatában folytatódott: mindenki hangoskodott, csiripelt, a magyar viszonylatokhoz képest viszont meglehetősen kevés alkoholt fogyasztott. A társaság végül összekovácsolódott.

A vidám, fiatal társaság láttán kissé összegabalyodtak az érzelmeim. Egyrészt felélesztették bennem annak az emlékét, hogy talán én is ilyen voltam egykor, másrészt pedig azt tették számomra nyilvánvalóvá, hogy már nem vagyok ilyen. A társaság harmadik legidősebb tagja vagyok. Ki idősebb nálam? Egy huszonnyolc éves ex-kibucnyik, akiről lerí, hogy a könnyed életet szereti, a másik pedig egy huszonhét éves, lengyel családból argentinná lett fiatalember, Leonárdo. Ő a másik, Amerikán kívüli résztvevő, várjuk azonban a kazah szobatársamat.

Az amerikai fiatalok szerintem egészen mások, mint a magyarok. Ők természetes, hogy mindenki zsidó, ahol héberül már általánosan megtanultak, az egész identitásuk olyannyira nyilvánvaló, minthogy kék vagy barna a szemük. A posztholokauszt társadalom összes ragályától mentesen, vidáman élnek életüket - nem hordanak se szoknyát, se zárt ruhákat, hangoskodnak, flörtölnek - olyanok, mint minden szekuláris fiatal.

Van bennük valami erő, ami csakis a fiatalokat itatja át. Gondtalanság, amit nem zaklat a holnapért való remegés, ami bámulatos - ahogy bámultam én is őket, bár közöttük voltam.

Piszkos fehér az ég, a szökőkút nem üzemel. Kiapadt medencéje körül patkó alakban a bódósor - a fele sem dolgozik. Mellettünk gyerekek játszanak, férfiak üdögélnek az egyik büfénél - talán sörözgetnek. Szemben a lakhelyünk: egyik pillanatról a másikra felhúzott bérházak, keskeny, relaxált ablakokkal, sárgás-szürkés falakkal. Némelyik ablak előtt ruhaszárítón pihen a mosás, a fű is sápadt színű.

A villanyoszlopok között rojtos szélű zászlócskákból összefűzött szalagok hirdetik a jövő heti függetlenség napját. Az utak közepén pálmafasor, közöttük lámpák. Az egyik oldalon

fehér-kék dávidcsillagos országzászló, a másikon narancssárga alapon zöldszínnel mintázott ramlai városjelvény. A ramlai zászló közepén egy öt levélből álló folyondár, baloldalt a kis hatszillagos, jobboldalt egy virág.

A zászlók alatt pedig emberek. Mindenféle emberek. Arabok, zsidók, afrikaiak - vegyes társaság. Az utcákat foltokban otthonos szemét takarja, a kerítéseket pedig időnként rozsdás foltok lepik el.

Az éjszaka csöndjét pedig megtöri a hirtelen feltörő ropogás. Olyan hangok, mint a fegyverropogás. Később azonban kiderült, hogy tűzijátékokat lődöznek az égre. Aznap este kissé megrémültem, mert a szüleim akarata ellenére jöttem el, hogy miért is? Saját magam miatt.

Most itt vagyok, egymagamban. Másokkal körülvéve, mégis egyedül. Szemlélem a fiatal, felszabadult amerikai fiatalokat.

Az első Sábát Ramlában

Elindul a meleghullám az arcomon. A konyhában vagyok, a Sábész előtti utolsó simításokat végzem a lakáson - néhány poharat még septiben elmosogatok. Este fél hét van, sietnem kell. Odakint pedig felhangzik a hangszórókból a Salom Alechem. Akárcsak az arab országokban az imára hívó dallamok, itt ezzel köszöntik az ünnepet. Én pedig örülök. Örülök, mert itt vagyok, mert hiszek, mert mindez megtörténik velem.

Élénkebbnek látom a piros szirmokat, mint hétköznap. Szinte vibrálnak, ahogy magam mögött hagyom őket, és igyekszem a Bét Knesszetbe. Korán érkeztem, csak egy középkorú pizsamás-forma alak álldogál a zsinagóga előtt. Végignézem, ahogy érkeznek a férfiak. Városiak. Mindenfélék. Van közöttük öltönyös, van közöttük farmeros, fiatal, öreg, mindenféle. A zsinagóga előtt pedig parkoló, a távolban egy konténer, amin két macska játszadozik. Aranylő színű bundával és szürke szőrkabátban. Elnézem őket, merengek, majd a láthatáron feltűnik a sámesz is, barna színű öltönyben. Barna kalapja alatt ősz haj dereng. Előveszi a nejlonzacskóból a kerítés kulcsát, bebocsátja a frissen érkezetteket.

A zsinagóga tornacsarnokra emlékeztet. Kockaépület, mindenféle kulcsín nélkül. A belbecs azonban valami egészen rendkívüli. Él, lélegzik a zsinagóga. A fiatal lányok egymás után érkeznek az imaház hátsó részébe. Külön ajtó, és palettákkal gondosan leválasztott hely a nők számára. Mögöttünk az írások, asztalok, hűtőszekrény, mikrohullámú - minden, ami ahhoz kell, hogy itt egyenek, tanuljanak, beszéljenek, szórakozzanak, esetleg elaludjanak - az időt múlassák.

Az, hogy telve vannak a zsinagógák, szinte természetes. Bár szombat reggel rajtunk és a vendéglátó család női tagjain kívül nem volt más. Mert másnap máshová mentünk. Talán ez mindenütt ugyanaz: vannak ilyen,

meg olyan népszerűségű helyek. A kabbalat sábátra viszont összegyűltek a környék asszonyai és lányai. Itt az emberek életében annyira benne van a Sábész, mintha csak az esti műsor menne a tévében. Bejön, megérkezik, boldogítja teszi az embereket. Vagy csak nekem volt szerencsém.

Cippóráéknak virágboltjuk van a Frankel utcán. Neki ez az élete: reggel kilenctől este hétig dolgozik - szinte megállás nélkül. A férje, Moshe reszortja a virágok kiszállítása, és a többi üzletvezetési teendő. Szfáradia. Cippóra édesapja híres rabbi volt Jemenben. Ahogy a lánya elmesélte: halk szavú, inkább szerény típus. Gyermekkori emléke, hogy a nappaliban ülnek, az édesapja meg talmudi történeteket mesél.

A háziak fia tiszteletteljesen elköszön tőlük. Bemegy a szobába Gemarát tanulni - dolgozat várható a héten. Mi pedig még egy darabig üldögélünk a nappaliban. Az, hogy Cippiék gazdagok - szinte azonnal feltűnik. Tágas nappali, plazma tv, élménybeszámoló a kislány shanghai båt micvójáról, és megannyi hely említése, ahol közösen jártak. Meglehetősen kozmopolita beállítottságú család, akik élvezettel kérdeznek a budapesti életről, akik mindenre nyitottak és barátságosak.

Rengeteg új szót tanultam, sőt, mi több, már a jövő idő alapjai is derengenek előttem. Igen, úgy gondolom, hogy fél év alatt meg fogok tanulni héberül. Mert meg akarok, mert érteni akarom, amit egymás között beszélnek, érteni akarom, hogy a templom bejáratánál kirakott plakátokon mi van, szeretném tudni, hogy mi megy a tv-ben. Kíváncsi vagyok, és ez a kíváncsiság az, ami miatt itt vagyok.

Teljesen egyedül. Vagyis a lakótársammal, Elizabettel. Szombaton bementünk minchára a lakótömbünk mögötti Bét Knesszetbe. Egy arab pasára emlékeztető rabbi, Rási képe a falon - itt mindenki szfáradia. Immáron csak ketten vagyunk. A nők helye itt nem a férfiakkal egy szinten, hanem egy emelvényen van. Színes üvegfal választ el minket a minjántól. Imitt-amott van csak átlátszó üvegdarab, azon leskelődünk. A plafonon kristálycsillárok. A belbecset azonban nem elsősorban ez jelenti, hanem a felemelkedettség, az a közelség, ami itt is áthatja az emberek lelkét. Ez pedig olyan öröm, amit egyszer az életben át kell élni ahhoz, hogy az ember felismerhesse.

Izraelbe három dolog miatt érdemes költözni. Az első az, hogy mindenki kedves. Akárcsak öt éve a Tagliton, nekem továbbra is olyan érzetem van, mintha itt mindenki a testvérem lenne. A második az, hogy itt bármit meglehet enni. Lehet, furcsán hangzik a kedves olvasóim számára, de igenis nagy dolog az, hogy az utcai árústól lehet gyrost venni, végig lehet kóstolni a gumicukrokat, egészen nyugodt szívvel nyúlhatunk a csipszek után. A harmadik pedig, ami az előző kettőnél jóval fontosabb, az a Sábát. **Folytatása következik**

Simon Dubnov: A zsidóság története (60.)

(A részleteket válogatta Keller Tibor)

A világ zsidóságának helyzete az I. Világháború után

Az I. Vh. után Európa képe megváltozott. Régi birodalmak szertehullottak, újak keletkeztek, a megmaradtak is átalakulásokon mentek át. Az 1919. évi Versailles-i békeszerződés elismerte azokat az új államokat, amelyek az egykori Oroszország és a régi Osztrák-Magyar Monarchia területéből váltak ki. Közülük Lengyelországnak 3 millió, Litvániának 150 ezer, Lettországnak 100 ezer, Észtországnak 5 ezer, Csehszlovákiának 350 ezer, Ausztriának 225 ezer zsidó lakosa volt. Románia, mely a Vh. előtt, orosz mintára, elnyomta zsidó alattvalóit, Magyarország területéből Erdéllyel, Oroszországból Besszarábiával gyarapodott és zsidó lakosainak száma összesen 1 millió lett. Magyarország területén (az 1920-i trianoni béke után) mintegy félmillió zsidó maradt.

A békeszerződésekben csaknem valamennyi állam kötelezte magát a nemzeti kisebbségek jogainak elismerésére és védelmére, de még ott is, ahol a meghatározás a zsidóságra érvényes volt, vagyis ahol a zsidóság magát hivatalosan nemzeti kisebbségnek tekinti, még ott is hiányos maradt a szerződések ezirányú végrehajtás és a zsidóság távolról sem szabadult fel a régi elnyomás súlya alól. Lengyelországban, az alkotmány értelmében, a zsidók mindennemű polgári és politikai jognak birtokosai. Képviselőik vannak az országgyűlésen, a „szejm”-ben, akik legnagyobb részt külön nemzeti frakcióba tömörültek, a zsidó nemzeti kisebbség érdekeinek védelmére. De mindez nem sokat lendített a lengyel zsidóság társadalmi és gazdasági állapotán. Az ország gazdasági helyzete általában megromlott, mert terményeinek és iparcikkeinek eddigi fő piacától, Oroszországtól elváltak. A zsidó foglalkozási ágak a régiek maradtak, új terület nem nyílik meg előttük, közhivatalokba nem juthatnak, az állástalan zsidó diplomások száma ezrekre rúg. A kereskedelem és az ipar hanyatlottak. A súlyos állami adóterhek a kereskedő és iparos jövedelmének nagy részét elnyelik. Az antiszemitizmus még mindig erősen érvényesül a társadalom különböző rétegeiben. A nehéz külső viszonyok még jobban kiélezik a zsidó pártok belső harcait.

A szigorúan konzervatív Agudat Jiszrólél (vallásos párt) és a cionisták, a Bund tagjai, a Poalé Cion (Cion munkásai) elkeseredett küzdelmet folytatnak egymással. Mindehhez hozzájárul a hebraisták és jiddis pártiak kultúrháborúja. Mégis megállapítható, hogy a lengyel zsidóság jelentékeny munkát végez gazdasági és kulturális téren. Ipari és egyéb iskolák nyílnak (héber vagy jiddis tanítási nyelvvvel) és

gyakoriak az egyéb kultúrszervezetek is.

Hasonló a helyzet a kis balti államokban, Litvánia például kezdettől fogva nemzeti autonómiával ruházta fel zsidóságát. Lettország hivatalosan elismerte a zsidó kisebbséget, Észtország is teljes kulturális önkormányzattal hatalmazta fel a maga csekély zsidó kisebbségét. Romániában még látható nyomai maradtak az egykori antiszemitizmusnak. Itt a háború után új erőre kapott az Antiszemita Liga, mely nagyrészt diákokból állt. Vezetőjük Cuza, a fanatikus jassy-i professzor volt. A diákok időről időre megtámadták és inzultáltak zsidó kollégáikat, Bukarest, Jassy és más egyetemi városok főiskoláin. Követelik a zsidó ifjúság teljes kizárását a román egyetemekről. Az új zsidó nemzedék azonban teljes energiával felvette a harcot a maga polgári és kisebbségi

ségi jogaiért. Azokban a tartományokban, ahol a zsidóság zárt tömegekben élt együtt, mint Bukovinában (itt Csernovic a jelentős zsidó centrum), vagy Besszarábiában (Kisinyev), a zsidó nemzeti szervezkedés pártja erősebb az asszimiláció mozgalmánál.

Magyarország és Ausztria zsidósága elutasította magától a nemzetiségi vagy kisebbségi szervezkedés gondolatát, nem is tartott igényt az ilyen irányú szervezkedéssel járó jogokra. Vezetői nem tartották hazafias érzésükkel összeegyeztethetőnek, hogy külön nemzetiségként elszakadjanak, elkülönüljenek a magyarságtól, illetve az osztrák-németstől, melynek gazdasági és szellemi életében hosszabb ideje tevékenyen részt vettek. Ez az állásfoglalásuk azonban nem gátolhatta meg, hogy az Európa-szerte erős nacionalista és antiliberalis megmozdulás élét ők is meg ne érezzék. Főként az egyetemeken zsidó ifjúságnak kellett szenvednie az utolsó másfél évtizedben (Numerus Clausus-törvények).

Úgy látszott, mintha a forradalom utáni weimari Németországban, ebben az ifjú demokratikus köztársaságban, új és boldogabb korszak virradna a 600 ezer német zsidóra is, de ha-

marosan kitűnt, hogy ilyen hatalmas birodalomnak nem elég alkotmányában megújulnia (a weimari Német Köztársaság alkotmányát egy zsidó demokrata politikus, PREUSS HUGO szerkesztette), magának a nemzeti szellemnek is fel kellett volna szabadulnia régi előítéletei és indulatai jármából. Ez azonban elmaradt.

Mihelyt az országban elültek a háborús zavarok, máris új életre keltek a múlt sötét árnyai. Monarchisták, militaristák, antiszemiták szövetkeztek a "zsidó respublika" megdöntésére és a zsidók legázolására. Az ő golyójuknak esett áldozatul Walter Rathenau, a köztársasági kormány zsidó minisztere (1922). A gazdasági helyzet súlyosbodásával, a munkanélküliség és az általános depresszió fokozódásával féktelen antiszemita izgatás kezdődött, és mind hatalmasabbá nőtt az az új, szélsőséges párt, amely a Nemzeti Szocialista nevet viselte és Adolf Hitler köré csoportosult.

A német zsidóságnak, mely ezekben az években Kelet-Európa zsidó menekültjeivel szaporodott, s melyre ráhárult a nagy kelet-nyugati találkozás kulturális feldolgozásának, összefoglalásának feladata is, nem volt felkészülve az élet-halál harcra a középkori zsidóverők horogkeresztes utódaival szemben.

Ezek zsidógyűlölete mélyebbnek és következetesebbnek bizonyult minden elődjükénél (csakhamar átvitték a Szentírásra, Krisztusra és a keresztény egyházakra is). A német zsidó önvédelmi szervezetek munkája azonban erőtlenné, hatástalanná bizonyult és az izgatás akadálytalanul folyt tovább. Mikor Hitler 1933-ban

kormányra jutott és a Nemzeti Szocializmus megkezdte egy új „fajnémet” állam, az árja birodalom berendezését, megkezdődött a zsidók kíméletlen kiszorítása és elnyomása. A súlyos helyzetet rendszeresítette, a zsidóüldözést kodifikálta az árja paragrafus (1933) és a másodrendű állampolgárságot deklaráló Nürnbergi Zsidótörvény. A megszorításokat az Anschlusst követően földrajzilag kiterjesztették Ausztriára is.

A magyarországi zsidótörvény és az olasz fajvédő mozgalom megindulása (1938), e közép-európai reakciós hullám győzelmével új zsidó emigráció indult meg, ezúttal ismét keletről nyugat felé, Franciaország és Anglia, meg a tengerentúli gyarmatok irányába. Itt, francia és angol földön már régebben új hazára talált az orosz emigráció nagy része.

Ezek a keleti tömegek már akkor komor mementóként tűntek fel az asszimilált vagy félig asszimilált nyugati zsidóság látóhatárán, mintegy emlékeztetve boldogabb sorsban élő testvéreiket, hogy az őket üldöző végzet végeredményben egy nép végzete, egy népé, mely világgá szórtan és az egész világot bebolyongva is egységes maradt gyökerében.

E hetiszakaszunk húsz micvát foglal magába, méghozzá olyanokat, melyek - az eddigiektől eltérően - nem egyéneknek adattak, hanem az egész zsidó nép kapta parancsba. Ezek közül az első így szól: „Ez a hónap legyen számotokra a hónapok kezdete, első az nektek az év hónapjaiból” (12.1.). Az előírás lényege a hónapok megszentelése és ezáltal az ünnepek időpontjának megállapítása.

„És szólt az Ő-való Mózeshez: Gyere be Fáraóhoz...” (10.1.). Bölcsseink közül többeknek szemet szúrt, hogy miért a „gyere” (bó) és nem pedig a „menj” (lech) kifejezés áll e pászukban. Rabbi Chanoch Cvi írja a következőket: „Az Ő-való elkíséri Mózeszt e nehéz küldetésé alkalmával, és azt mondja neki: gyere velem, menjünk együtt Fáraóhoz”. A kocki rebbe, Menachem Mendel még annyit tesz hozzá, hogy az ember nem válhat el a Teremtőtől, hiszen az „egész világ telve van dicsőségével” (Jesája 6.3.). Ezért tudatja I-ten Mózeszel, hogy nem hagyja magára most sem.

„És hogy elbeszélj fiadnak és fiaid fiainak fülei előtt...hogy megtudjátok, hogy én vagyok az Ő-való” (10.2.). A szöveg hangsúlyt fektet arra, hogy nem csak a gyermekeknek, hanem az unokáknak is át kell adni a hagyományt, hiszen ha három nemzedéken át megőrizzük az Ő-való cselekedeteinek emlékét, akkor soha

BO

nem távozik el a hit, a Tóra és a micvák ismerete a zsidó nép köréből. Rabbi Jehosua a Tol-dot Ádám szerzője a pászuk eleje és vége közti kapcsolatot úgy határozza meg, hogy aki ügyel gyermekeinek oktatására, az ennek érdemében magasabb lépcsőfokra jut el I-ten megismerésében. Az ul'máán (és hogy) kifejezés két helyen szerepel a Tórában.

Egyszer itt, a másik hely pedig Mózes V. könyvében van: „És hogy hosszú életűek legyetek a földön...” (V. 11.9.). Ebből azt tanulják mestere-

ink, hogy aki megfelelő figyelmet fordít gyermekei, unokái taníttatására, annak meghoszszabbodnak napjai az Ő-való által adott földön. Ezzel kapcsolatban olvashatjuk a Talmudban (Bává Mecjá 85a): „Aki tálmid chóchem, gyermeke és unokája is tálmid chóchem, annak utódaitól soha nem távozik el a Tóra”.

Emiatt kapcsolja össze a Tóra a gyermekek tanítását és I-sten megismerését egy pászukon belül. „...és volt sötétség, homály Egyiptom egész országában. Nem látta egyik a másikat...” (10. 22-23.). Rabbi Chanoch a következő módon magyarázza el a kilencedik csapásról beszámoló tórai szöveg rejtett jelentését: „Nem látta egyik a másikat, vagyis egyáltalán nem aggódott senki társai sorsa miatt.

Érdeklődésüket csak az kötötte le, hogy a saját életüket mentse, felebarátaikkal mit sem törődtek. „És őrizzék meg a kovásztalan kenyér ünnepét...” (12.17.). E verset kommentálja a midrás (Mechilta): Rabbi Jósijá mondta: ne úgy olvasd, hogy mácot (kovásztalan kenyér), hanem úgy, hogy micvot (parancsolatok). Ahogy nem hanyagolhatjuk el a macesz evését, ugyanúgy kell ügyelnünk a micvák megtartására”.

Sábát sálom!

Darvas István
rabbi

HALMOS SÁNDOR: A bálványokról, és a ceremóniákat végző személyekről

A zsidók között Jósias király idejéig, szokásban volt sátorokban tisztelni a Molokot. A sátrakban kis, hordozható templomok voltak és azokban volt Molok képe. Ennek lovakat és szekereket szenteltek sok népek, kiket követtek a zsidók is. A lovak és szekerek is ércből voltak öntve.

Cejjun vagy Cevan, egyiptomi szó, a Szaturnusz csillagát teszi, kit az arabok, perzsák, cajanonnak neveztek.

Thammuz (Ezék.VIII.14.) a syrusok bálványa, kit az asszonyok sírással, kiáltással tiszteltek. A zsidók Adonisznak is nevezték. A név föníciai eredetű. Június hónap volt Adonisz ünnepe. Mózes Majmonides a Sabisuk tradíciója szerint, a Thammuz bálványt papnak tart-

ja, akit királya megöletett, amiért az égitestek tiszteletét tanította.

Asztartét a föníciai Vénusznak, vagy Junónak, az ég királynéjának is nevezik. Tisztelete bujassággal járt együtt, s ott, ahol tisztelték, sátorok voltak felállítva, hogy azokban szent paráznaságot űzhessenek (2Kir. XVII.30.). Úgy adódott elő, mint Uránia, Égi Vénusz, mégpedig Tyrusi Vénusz, ki Adoniszt vette el.

Dágon a filiszteusok istene volt, hal formájú, emberi fővel, kézzel, lábbal. Ezt a zsidók soha nem tisztelték. A győzők a harcokban fogságba vitték a legyőzött népek isteneit, vagy babonából vagy becsért, mert az oltalmazó isteneket elvitték magukkal az útra és a hadba (Jér.XLVI-II.7.1., MózXXXI.19.XXXV.4.).

Mózes előtt nem volt a zsidók közt pap, hanem a házigazda áldozott Istennek, mint Noé, Ábrahám, Jákób. Jób.

A Melkicedek egyszerre király és pap is volt. A papságot Isten rendeléséből Mózes állította fel a zsidók között, némely részben az egyiptomi mód szerint. Már a patriárkák idejében, Egyiptomban Pallérozott Polgári Társaság volt, hol a mesterségek és tudományok virágoztak, ámbár nem oly nagyban, mint a későbbi írók írják. A tudósok rendjét ott a papok jelentették, akiket három csoportra soroltak, a prófétákra, a hieroglifa magyarázókra és a templomszolgákra. Ezek tudták a titkos teológiát, matematikát, történelmet, filozófiát és a

törvényt. A természettudományt is szolgálták, mágiával és orvostudománnyal is foglalkoztak.

Egyiptomban ők voltak az első rend, ők felügyelték a birodalom legfontosabb ügyeit. Jövedelmükről az uralkodók gondoskodtak, sőt egyes „tudósok” a rájuk bízott területek utáni adóból is részesültek, adót viszont nem kellett fizetniük. Akik a tudományra adták magukat, azok a családjuk helyzetét is előmozdíthatták, hiszen a birodalmi törvény szerint a fiúknak apjuk mesterségét kellett folytatniuk.

E minta alapján hozta létre Mózes a Leviták rendjét. E törzs tagjai lettek a bírák, ők magyarázták a törvényeket és gondoskodtak a betartásukról. Feladataik közé tartozott az orvosi felügyelet is, ők állapíthatták meg valakiről, hogy fertőző betegségben szenved. A Lévi nemzetséghez kötődött a papság is.

Lévi fiai: Gerson, Kehát, Merari. Kehát fia volt: Amrám, Jizhar, Hebron, Ussiel. Amramé Áron és Mózes. Azt, hogy a Lévi nemzetség előbbre került, néhányan úgy magyarázták, hogy Mózes a maga hasznát kereste, de ez mégsem igaz, mert nem a maga családjához kötötte a főpapságot, sem a papságot. Sőt ha ezt tette volna, se lehetne a szemére vetni, mert Isten parancsolata volt a Lévi nemzetség kiválasztása. Ennek voltak okai: Isten meg akarta jutalmazni e nemzetséget, hogy buzgón kiálltak mellette. Elosztódtak a Léviak közönségesekre és papokra. Áron ágán lévők voltak az elsőbbségek. Ezzel Áront tisztelte meg Mózes, mert sokat segített. A közönséges Leviták sokszor ütöttek pártot az Ároniták ellen.

Helyes megfejtést küldtek be:

Binder Vera - Ashdod
 Ezri Edith és Pista
 Friedmann Idus - Kirját Bialik
 Friedman Richárd - Bat-Jam
 Hár Koháv Lili - Ramat-Gan
 Horovitz Imre - Karmiel
 Kocsis Mária - Jeruzsálem
 Kreisler Gábor - Debrecen
 Musat Etel - Haifa
 Navon Sarah és Shmuel - Árád
 Sárga Olga - Hod HaSharon
 Zer Veronika és Györgyi - Jeruzsálem

Kérjük megfejtéseiket postán az Új Kelet, 49472 Petah-Tikva, Rehov Ahad Haam 11. címre küldjék el.

Faxon a 077/7282750-es számon várjuk a jó megoldást.

Email címünk:

ujkelet@gmail.com

Múlt heti rejtvényünk helyes megfejtése:

Ha a házasság jó dolog lenne, nem kellene hozzá két tanú.

Kérdések:

- Melyik északi települést emlegetik a Golán fővárosaként?
- Steven Spielberg holokausztfilmje a Schindler listája. Milyen rangos díjjal jutalmazták a filmalkotást?
- Arkhimédész az első ismert matematikus fizikus, aki létrehozta a statika tudományát, leírta az emelőt és a hidrosztatikai egyensúlyt. A legenda szerint fürdés közben felfedezte a felhajtóerőt (Arkhimédész törvénye). Melyik században élt?
- Egyik ismert opera szereplői a következő személyek: Almaviva gróf, Bartolo, Basilio, Antonio. Mi az opera címe?
- Melyik híres festő vélekedett úgy, hogy az impresszionisták „Azt keresik, amit a szem lát, nem pedig azt, ami a gondolatok titkosságában rejlik”?
- Ester Rada nyerte el Izraelben az év dívája címet. Milyen nemzetközi versenyen szerzett elismerést Izraelnek a fiatal etióp énekesnő?
- Amszterdam szépségével, kultúrájával, vendégszerető lakóival méltán népszerű turista célpont. Miért nevezik a várost észak Velencének?
- Melyik izraeli edző nyerte el a világ legjobb edzője címet 2014-ben?
- A brazil diónak különösen magas a szeléntartalma. Miért fontos a szervezet számára a megfelelő szelénmennyiség?

JELENLÉG A POÉN 2. RÉSZÉ	EGYFÉLE GYŰ- MÖLCS- LEKVÁR	IGEN RÉGI APRÓRA TÖR	SZARVÁ- VAL ÖKLEL LITER	KOCSISZIN MINDEN- FELE DOLOG	SZÖVEG- VÁLTOZAT LÉPNI KEZDI	... ATYÁFIAK (MIKSZÁTH)	... AMI: SELYEMFIŰ
EZERI! INDIÁN TORZS			KACAT ALMA...: KAZAH VÁROS		DOLLY...: ZENEKAR HÁRMAS BETŰNK		L
		GABONA- ÖRLET EGYFÉLE FEJFEDŐ					EME AFRIKAI ANTILOP- FAJTA
ETEL BECÉZVE A POÉN 1. RÉSZÉ	FÉLHOLTI A POÉN 3. RÉSZÉ		ZÓMÓK ALM KÖZEPÉI				BENT MEGNÓ! EGYETEMI KÓRHÁZ
					RÖVID HARISNYA		
HEKTO- HAJBA...: ÖSSZEVÉSZ						FENYŐ- FELE BÍZNI KEZDI	
CSÓNAK- GERINC							UTÁN (RÖV.) RÁMARAD
ÉTELT IZESÍTŐ						... LAPJA; MAGAZIN JÁTÉK- VEZETŐ	
ISMÉTLÉS JELE	SHILLING (RÖV.)						
MALOM TERMÉKE	TETEJÉRE ZÚDÍT						
ROMLOTT TOJÁS							
FŐZELÉK- NÖVÉNY ... ERED; ELINDUL							
			A FÖLBŐL ELŐVÉSZ INDONÉZ AUTÓJEL	F	A POÉN 4. RÉSZÉ INY KÖZEPÉI	DERŰS HANGULAT	TINTA- PACA PÁROS SZÍJI
GATYA- SZÁRI		GÜNYÖSÁN BESZÉL ZENEI HANGSOR					FÉK RÉSZÉ EGYKORI FOCISTA (FERENC)
A VÉGÉN JÖNI!	A MAI NAPIG				... BOBO; ÉNEKES FARMER- MÁRKA		ABIGÉL BECÉZVE CIMBALOM- KELLÉK
SOKAT VACOG	ÁLLAT- KERT						
			TÖRÖK FERFINEV EZ AZ ITT VAN!			HÍRNÖKÖT KÜLD A SZOM- SZEDBA	
RÉGI HOSSZ- MÉRTÉK 2,54 CM			ERRE A HELYRE TUD NÉZNI KÖZÉPKOR				KÉT KANÁSZI EGY LÓI

TANÁR ÚR KÉREM

Válaszok:

- Kacrin városát, a Golán fennsíkon, 30 km-re a Genezáreti tótól. Kacrin ősi romokon épült modern város, 1979-ben alapították újjá. Lakóinak száma hatezerhét száz fő (2010-es adat). A településen Talmud korabeli zsinagóga és lakóházak romjai találhatóak a Kacrin Archaeologia Park területén.
- Oskar Schindler, a zsidómentővé vált gyártulajdonos és szerencsejátékos (Liam Neeson) történetét feldolgozó film Golden Globe, majd Oscar-díjat kapott 1994-ben.
- Arkhimédész természettudós, ókori matematikus, mérnök, fizikus, csillagász, filozófus élete az időszámításunk előtti harmadik századra tehető.
- Mozart Figaro házassága, amely a szerző legtöbbet játszott színdarabja. A négyfelvonásos vígopera szöveggönyvét Lorenzo Da Ponte írta Pierre-Augustin Caron de Beaumarchais francia drámaíró művéből.
- Paul Gauguin, aki 1888-tól fokozatosan áttért a szintetizmusnak elnevezett stílusra, amelynek jellemző vonásai a sík-dekoratív képépítés és a természeti látványtól elvonatkoztatott homogén, tiszta színfoltokból álló, erős kontúrokkal készült alkotások. Egyik, a stílusra jellemző első festménye a Jákob harca az angyallal.

6. Ester 1985-ben született Kiryat Arbán, egy évvel azután, hogy szülei a Mózes Mentőakció keretében Etiópiából az országba érkeztek. 2014-ben az MTV Európai Zenei Fesztiválján az izraeli énekesnő, színésznő, dalszerző nemzetközi hírnevet szerzett „Zajlik az életünk” című dalával, amely az etióp jazz, funk és soul zene kombinációja.

7. A város névadója az Amstel folyó. Amszterdam területének ötödét egy nagy öböl, a kikötőmedencék, a csatornák, és folyók alkotják. A

város száz szigetre tagolódik, melyeket hidak kapcsolnak össze.

8. Májusban a Maccabi Tel-Aviv kosárlabda edzője, David Blatt vezette Izraelt győzelemre a Kosárlabda Európa-bajnokságon. Annak ellenére, hogy Izrael esélytelenebb volt, megnyerte a bajnokságot a Real Madrid ellen. A csapat szenzációs győzelmét követően nem volt meglepő, hogy az NBA meghívta David Blattot a Cleveland Cavaliers csapatának vezetőedzőjének.

9. A szelén nélkülözhetetlen számos idegi működéshez, fontos sejtvédő antioxidáns. Ezentúl hangulatjavító, szellemi teljesítményt fokozó, rákmegelőző hatása is ismert. A napi kétszáz mikrogramm szelénhez már négy hámozott brazil dió elfogyasztásával hozzájuthatunk.

KARFIOLBÓL KÉSZÜLT ÉTELEK

Balázs Ibi heti receptajánlata

A karfiol fogyasztása segít székrekedés, vérszegénység esetén. Kevés kalóriát tartalmaz, hamar telítettség érzetet ad, így diéta idején jól alkalmazható. A káposztafélék közül a karfiol rendelkezik a legmagasabb C-vitamin tartalommal. B-vitaminokban is gazdag, a B12 vitaminon kívül az összes fajtáját tartalmazza. Nem csak az immunrendszerünket erősíthetjük, hanem az idegrendszer egészséges működésének is jót tesz a karfiol fogyasztása. Megtalálható benne a kálium, mangán, magnézium, kalcium és a réz is.

Karfiol krémleves

Hozzávalók: 1 közepes fej karfiol, 30g vaj, 1 kanál liszt, 2,5 dl tej, 1 tojás sárga, 2 dl tejszín, reszelt szerecsendió, levespor.

Elkészítése: A megtisztított, rózsáira szedett karfiolt 4 liter levesporos vízben feltesszük főni. Kb. 10 perc múlva leszűrjük, a karfiol kétharmadát átpasszírozzuk és hozzákeverjük a leveshez. A vajból, a lisztből és a tejből világos rántást készítünk, a berántott levest szerecsendióval fűszerezzük és összeforraljuk. A tojás sárgát a tejszínnel simára keverjük, és óvatosan a leveshez keverjük (a tojással fornia már nem szabad). Az egészben hagyott karfiolrózsákat visszatesszük, és a levest forrón tálaljuk.

Könnyű frankfurti karfiolleves

Hozzávalók: 1 kisebb karfiol, 300g burgonya, 1 húsleveskocka, 2 pár virsli, só, petrezselyemzöld.

Elkészítése: A karfiolt rózsáira szedve a karikára vágott krumplival 1,5l vízben feltesszük főni. Beleteszünk egy leveskockát. Lefedve, kis lángon puhára főzzük, hozzátesszük a karikára vágott virsli és a vágott petrezselymet és még 3 percig főzzük.

Töltött pulykamell rántva

Hozzávalók:

600g pulykamell filé, 200g karfiol, só, bors, reszelt szerecsendió, 100g liszt, 150g zsemlemorzsa, 3 tojás, 5 dl olaj.

Elkészítése: A pulykamellet 4 egyforma szeletre vágjuk, kiklopfoljuk, megsózzuk. A karfiolt rózsáira szedjük, és sós vízben megfőzzük. Óvatosan kiszedjük a vízből, leszárítjuk és rátesszük a kiklopolt hússzeletekre. Meghintjük borssal, szerecsendióval. Összegöngyöljük, lisztben megforgatjuk, a felvert tojásba mártjuk, majd meghintjük zsemlemorzssával. A forró olajban kirántjuk.

Karfiolos csirkemell

Hozzávalók: 8 szelet csirkemell, szójamártás, só, 600g karfiol, olaj, 2 evőkanál liszt, 2 tojás, szerecsendió.

Elkészítése: A hússzeleteket bedörzsöljük szójamártással (ha nincs, akkor csak sóval szórjuk meg). A karfiolt rózsáira szedve sós vízben puhára főzzük. A hússzeleteket mindkét oldalukon átsütjük és egy kevés főzővízzel felöntve puhára pároljuk (mindig csak kevés főzővizet adjunk hozzá). A végén zsírjára sütjük. A szaftjával együtt egy tűzálló tálba tesszük, a leszűrt karfiolt köré rakjuk. Kevés olajon a lisztet megfuttatjuk és 2 dl főzővízzel felengedjük és mártássá főzzük. Langyosra hűtjük. A tojássárgájával meg a habbá vert fehérjével összekeverjük. Ráöntjük a rakottasra, megszórjuk szerecsendióval. Forró sütőben pirosra sütjük.

Karfiol, hússal összerakva

Hozzávalók: 1 kg karfiol, 400g darált hús, 3 evőkanál olaj, 2 dl paradicsomlé, 1 hagyma, 20g liszt

Elkészítése: A karfiolt megtisztítva rózsáira szedjük, és sós vízben megfőzzük. A húst, az olaj felében az apróra vágott hagymával megpirítjuk, és kicsit pároljuk. Tűzálló tálban a karfiolt a hússal rétegezve lerakjuk, a maradék olajból a liszttel és a paradicsomlével vékony mártást készítünk, és ráöntjük a rakott karfiolra. Forró sütőben átsütjük.

Fedezd fel a héber nyelvet!

Szép kilátások

Az izraeli mindennapokban gyakran találkozzunk a CÁDI-PÉ-HÉ (ה-פ-ה) gyökből képzett szavakkal. Mindegyikük a figyelés, megfigyelés, kilátás fogalmait írja körül.

A cofe (צופה) ige azt jelenti, hogy valamit megfigyel, előrelát, elvár. Ugyanez a szó főnévként figyelőt jelent, de televíziónézőt, vagy bármilyen előadás nézőjét, sőt, cserkész is. Nőnemben cofá (צופה). Többesszáma cofim (צופים) vagy cofot (צופות).

A nemrégiben megszűnt Hácófé (הצופה) napilap – magyarul „A figyelő” – több, mint hetven évig jelent meg, mint nemzeti-vallásos orgánus. Egy televíziós műsor nézettségére a cfijá (צפייה) szót használják, a cipijá (צפייה) viszont elvárás.

A cáfuj (צפוי) szó azt jelenti, hogy előrelátó, várható; nőnemben cfujá (צפויה).

Ebből a gyökből ered galileai városunk,

Cfát (צפת) neve is. A 900 méteres magaslaton épült város neve a kilátó, kilátás fogalomból ered.

Jeruzsálem ismert hegye, a Hár Hácófim (הר הצופים) is afféle kilátóhegy, miután 100 méterrel emelkedik az Óváros, 826 méterrel a tengerszint, és 1240 méterrel a közeli Holt-tenger fölé. Közismert latin neve a héber név tükörfordítása: Scopus-hegy.

A micpe (מצפה) is kilátót, magaslati építményt jelent; innen származik például a Negev 1000 méter fölé emelkedő hegyének a nevét viselő Micpe Rámon (מצפה רמון). A csillagvizsgálót a héber nyelv micpe kochavim (מצפה כוכבים) néven nevezi.

Ehhez a fogalomhoz kötődik a tacpít (תצפית) kifejezés is, ami megfigyelőpontot jelent.

Halmos László

Héber nyelvtanítás: 052-3260834
izraelihirlevel@gmail.com

MŰSORAJÁNLÓ

Január 22. csütörtök	Január 23. péntek	Január 24. szombat	Január 25. vasárnap	Január 26. hétfő
<p>TV1</p> <p>15:30 I, Carly</p> <p>16:00 Kihívások</p> <p>16:30 Híradó gyerekeknek</p> <p>16:54 Mormogások</p> <p>17:34 Híradó gyerekeknek</p> <p>18:00 Izrael választ</p> <p>19:00 Rádás</p> <p>19:58 Mábát</p> <p>21:00 Hely a csúcson</p> <p>21:50 Rendes család</p> <p>22:45 CSI - New York</p> <p>23:30 Hírek</p> <p>TV2</p> <p>06:20 A reggel világa</p> <p>09:00 A nap hívása</p> <p>11:00 Erről beszélünk</p> <p>12:30 Központi játszma</p> <p>13:00 Erről beszélünk</p> <p>13:30 Biztos recept</p> <p>14:00 Dan és Mozli</p> <p>14:30 Huszonhárom perc</p> <p>15:00 Jogi kérdés</p> <p>16:00 Sai Li otthona</p> <p>16:45 Első kiadás</p> <p>17:30 Média</p> <p>18:00 Hatórás vendégünk</p> <p>19:00 Kidon és Ben Simon</p> <p>19:58 Híradó</p> <p>21:00 A szerkesztőség</p> <p>22:45 A nép állapota</p> <p>00:00 Az éjszaka hírei</p> <p>DUNA TV</p> <p>06:25 Gazdakör</p> <p>06:40 Híradó</p> <p>07:00 Kárpát expressz</p> <p>07:35 Horvát krónika</p> <p>08:00 Ecranul Nostru</p> <p>08:35 Közbeszéd</p> <p>09:00 Csodabogár</p> <p>09:30 Híradó</p> <p>09:35 Térkép</p> <p>10:05 Magyar elsők</p> <p>10:25 Elcserélt lányok</p> <p>11:10 Don Matteo</p> <p>12:05 Párizsi helyszínelők</p> <p>13:00 Híradó</p> <p>13:25 Kívánságkosár</p> <p>15:35 Liszt Ferenc</p> <p>16:00 A romániai forradalom tanúi</p> <p>16:30 Szép, szőke szerelmünk, a Tisza</p> <p>17:30 Térkép</p> <p>18:10 Elcserélt lányok</p> <p>19:00 Híradó</p> <p>19:35 Közbeszéd</p> <p>20:05 Rózsák harca</p> <p>20:50 Don Matteo</p> <p>21:45 Hírek</p> <p>22:00 Vitéz lélek</p> <p>23:45 Kultikon</p> <p>00:05 A Magyar Kultúra Napja</p> <p>MűpArt - A Muzsikás együttes és vendégei</p>	<p>TV1</p> <p>15:00 Kérdezd a rabbit</p> <p>15:30 9-2-9</p> <p>16:30 Híradó</p> <p>16:57 Pénteken ötkor</p> <p>18:00 Így történt</p> <p>18:30 Szombatfogadás</p> <p>19:00 Telecinema</p> <p>19:27 Egyetek velem</p> <p>19:58 Napló</p> <p>21:30 Jönnek a zsidók</p> <p>22:00 Védett kód</p> <p>23:35 Kié ez a sor?</p> <p>TV2</p> <p>06:20 A reggel világa</p> <p>10:00 Zárszámadás</p> <p>10:30 Média</p> <p>11:00 Izraeli hullámsáv</p> <p>11:30 Álomvilág</p> <p>12:00 Ellenzék</p> <p>12:30 Egészség</p> <p>13:30 Hírek arabul</p> <p>14:00 Toker, délben</p> <p>15:00 Gyerekhíradó</p> <p>15:30 Biztos recept</p> <p>16:05 Erről beszélünk</p> <p>17:30 Azt mondják, itt volt</p> <p>18:00 101-es szoba</p> <p>18:30 Aranyketrec</p> <p>19:58 Péntek esti stúdió</p> <p>21:30 Minden mozgásban</p> <p>23:00 Ünneplés</p> <p>23:30 Zongorafesztivál</p> <p>DUNA TV</p> <p>06:25 Gazdakör</p> <p>06:40 Híradó</p> <p>07:00 Kárpát expressz</p> <p>07:35 Rondo</p> <p>08:30 Híradó</p> <p>08:35 Közbeszéd</p> <p>09:00 Pannon expressz</p> <p>09:30 Híradó</p> <p>09:35 Térkép</p> <p>10:05 Mesélő cégtáblák</p> <p>10:35 Elcserélt lányok</p> <p>11:20 Don Matteo</p> <p>12:15 Rózsák harca</p> <p>13:00 Híradó</p> <p>13:25 Kívánságkosár</p> <p>15:35 Liszt Ferenc</p> <p>16:00 Építészet XXI.</p> <p>16:30 Európa egészsége</p> <p>17:30 Térkép</p> <p>18:10 Elcserélt lányok</p> <p>19:00 Híradó</p> <p>19:35 Közbeszéd</p> <p>20:05 Rocca parancsnok</p> <p>21:05 Don Matteo</p> <p>22:15 Columbo</p> <p>23:30 Kultikon</p> <p>23:45 Meghallgatás</p> <p>Milos Forman fikciós dokumentumfilmje a hatvanas évekből, akár a mai „Megasztár” vagy az „X-faktor” is lehetne.</p>	<p>TV1</p> <p>07:30 Gyermekműsorok</p> <p>10:05 I, Carly</p> <p>11:00 Történetmesélők</p> <p>12:00 Mábát seni</p> <p>13:00 Isten küldöttei</p> <p>14:00 Izhar Asdot</p> <p>14:45 Telecinema</p> <p>15:15 Hatvan perc</p> <p>16:00 Glóbusz</p> <p>17:00 Hírek</p> <p>17:30 Közlekedés-teszt</p> <p>18:00 Csillagok fénye</p> <p>18:30 Tíz apróság</p> <p>18:40 A séf segítségével</p> <p>19:25 Megható lelkek</p> <p>19:58 A hét hírei</p> <p>21:00 Világlátó</p> <p>22:00 Zsidó otthon</p> <p>22:30 Sztrájk</p> <p>TV2</p> <p>06:00 Kidon és Ben Simon</p> <p>07:30 Gyerekhíradó</p> <p>08:00 A séf ajánlásával</p> <p>08:30 A nap hívása</p> <p>09:30 Aranyketrec</p> <p>11:00 Izraeli kapcsolat</p> <p>11:30 Lelki beszélgetés</p> <p>12:00 Izrael felfedezése</p> <p>12:30 Kidon és Ben Simon</p> <p>13:15 Biztos recept</p> <p>13:45 A séf ajánlásával</p> <p>14:15 Zenészek</p> <p>14:45 Erről beszélünk</p> <p>16:00 Fuss a millióért</p> <p>17:30 Világrend</p> <p>18:00 Sajtóklub</p> <p>19:58 Híradó</p> <p>21:00 Fuss a millióért</p> <p>23:30 Kitűnő vakáció</p> <p>00:00 Éjféle hírek</p> <p>DUNA TV</p> <p>06:25 Néptáncok</p> <p>06:40 Gazdakör</p> <p>07:10 Másfélmillió lépés Magyarországon</p> <p>08:00 Élő egyház</p> <p>08:30 Isten kezében</p> <p>08:55 Akadálytalanul</p> <p>09:25 Novum</p> <p>09:55 A szent olaj</p> <p>10:45 Csodabogár</p> <p>11:15 Az új földesúr</p> <p>A szabadságharc leverése után a magyar gróf Kufstein várában raboskodik.</p> <p>13:00 Híradó</p> <p>13:05 Nótacsokor</p> <p>13:30 Ízörzők</p> <p>14:05 Nálátok laknak állatok?</p> <p>14:40 Újabb gombháború</p> <p>A II. világháború idején két szomszédos falu gyerekei, mint a felnőttek, háborúban állnak egymással.</p>	<p>16:15 Önök kérték</p> <p>17:15 Füre lépni szabad</p> <p>19:00 Híradó</p> <p>19:35 Öregberény</p> <p>20:10 Hogy volt?!</p> <p>21:10 Az élet sava-borsa</p> <p>21:55 Amélie csodálatos élete</p> <p>Január 25. vasárnap</p> <p>TV1</p> <p>15:30 I, Carly</p> <p>16:00 Kiszolgálás nélkül</p> <p>16:30 Teliovala</p> <p>16:53 Mormogás</p> <p>17:34 Híradó gyerekeknek</p> <p>18:00 Izrael választ</p> <p>19:00 Rádás</p> <p>19:58 Mabat</p> <p>20:40 Futball</p> <p>23:30 Hírek</p> <p>TV2</p> <p>06:30 Dalokkal ébredünk</p> <p>07:00 Szivárványreggel</p> <p>09:05 Mit szóltok hozzá?</p> <p>10:00 Sütés-főzés</p> <p>10:35 A házatok többet ér</p> <p>11:25 Helyi fiatalok</p> <p>12:10 A város íze</p> <p>12:45 Együtt, vagy külön</p> <p>13:15 Nyitott vonalak</p> <p>13:45 Serg, az ügyetlen</p> <p>14:00 Dan és Mozli</p> <p>14:15 Sokkoló álom</p> <p>14:30 Kíváncsiskodók</p> <p>15:05 Sütés-főzés</p> <p>15:45 Mit szóltok hozzá?</p> <p>16:45 Első kiadás</p> <p>17:30 Rendet teszünk</p> <p>18:00 Hatórás vendégünk</p> <p>18:50 Sztárok</p> <p>19:58 Hírek</p> <p>21:00 A következő világsztár</p> <p>22:45 Éjszakai élet</p> <p>23:30 Az éjszaka hírei</p> <p>DUNA TV</p> <p>06:25 Élő népzene</p> <p>06:55 Mesélő cégtáblák</p> <p>07:25 Élő egyház</p> <p>07:55 Élő világegyház</p> <p>08:20 Isten kezében</p> <p>08:50 Világ-Nézet</p> <p>09:20 Vatikáni híradó</p> <p>09:45 Pannóniától a csillagokig</p> <p>10:15 Elkötelezetten</p> <p>11:05 Univerzum</p> <p>12:00 Evangélikus istentisztelet</p> <p>13:00 Híradó</p> <p>13:05 Nótacsokor</p> <p>13:20 Ízörzők</p> <p>13:55 A kölcsönkért kastély</p> <p>15:25 Hazajáró</p> <p>15:55 A forrásoknál az</p>	<p>élet is visszatér...</p> <p>16:25 Hogy volt?!</p> <p>17:20 A csodacsatár</p> <p>19:00 Híradó</p> <p>19:40 Öregberény</p> <p>20:10 Önök kérték</p> <p>21:05 Brown atya</p> <p>22:00 Felügyelő életveszélyben</p> <p>Január 26. hétfő</p> <p>TV1</p> <p>15:30 I, Carly</p> <p>16:00 Álomvilág</p> <p>16:25 Első kiadás</p> <p>16:50 Mormogás</p> <p>17:34 Híradó gyerekeknek</p> <p>18:00 Izrael választ</p> <p>19:00 Rádás</p> <p>19:58 Mábát</p> <p>20:40 Kosárlabda</p> <p>23:00 Törvény és rend</p> <p>23:45 Híradó</p> <p>TV2</p> <p>06:25 Dalokkal ébredünk</p> <p>07:00 Szivárvány reggel</p> <p>09:05 Mit szóltok hozzá?</p> <p>10:05 Sütés-főzés</p> <p>10:40 Az óra</p> <p>11:10 A létező legfinomabb</p> <p>11:55 Helyi fiatalok</p> <p>12:45 Kneszet</p> <p>13:15 Ichler Jákov</p> <p>13:45 Serg, az ügyetlen</p> <p>14:00 Dan és Mozli</p> <p>14:16 Sokkoló álom</p> <p>15:05 Sütés-főzés</p> <p>15:45 Mit szóltok hozzá?</p> <p>16:45 Első kiadás</p> <p>17:30 Rendet teszünk</p> <p>18:00 Hatórás vendégünk</p> <p>18:50 Sztárok</p> <p>19:58 Hírek</p> <p>21:00 Tények</p> <p>22:10 Polisuk</p> <p>23:00 Éjszakai élet</p> <p>23:45 Az éjszaka hírei</p> <p>DUNA TV</p> <p>06:25 Gazdakör</p> <p>07:00 Kárpát expressz</p> <p>07:35 Vatikáni híradó</p> <p>08:00 Életkerék</p> <p>08:35 Közbeszéd</p> <p>09:00 Isten kezében</p> <p>09:35 Térkép</p> <p>10:05 Virágzó ország</p> <p>10:30 Elcserélt lányok</p> <p>11:10 Hagyaték</p> <p>11:40 Hazajáró</p> <p>12:10 Az élet sava-borsa</p> <p>13:00 Híradó</p> <p>13:25 Kívánságkosár</p> <p>15:30 Liszt Ferenc</p> <p>15:50 Párbeszéd a világgal</p> <p>16:55 Marslakók számára</p> <p>17:30 Térkép</p> <p>18:10 Elcserélt lányok</p>

18:30 Közbeszéd
19:00 Híradó
19:35 Közbeszéd
20:05 Hölgyek öröme
21:05 Don Matteo
22:15 Nicky családja
23:55 Kultikon

Január 27. kedd

TV1
15:30 I, Carly
16:00 Telióvela
16:25 Híradó gyerekeknek
16:50 Mormogás
17:34 Hírek gyerekeknek
18:00 Izrael választ
19:00 Rádás
19:58 Mábát
21:00 Hiszékenyek éjszakája
22:00 Politika
23:00 Jönnek a zsidók
23:30 Hírek

TV2
06:30 Szivárvány reggel
09:05 Mit szóltok hozzá?
10:03 Segítség, nem tudok főzni!
11:03 Az óra
11:45 Ízek
12:10 A legjobb otthon
12:35 Ízek
13:45 Színpadon
14:30 Kíváncsiskodók
15:05 Izraeli ételek
15:45 Mit szóltok hozzá?
16:45 Első kiadás
17:30 Rendet teszünk
18:00 Hatórás vendégünk
18:50 Nem tudok főzni
19:58 Hírek
21:00 Segítség, nem tudok főzni!
23:00 Éjszakai élet

DUNA TV
06:25 Gazdakör
07:00 Kárpát expressz
07:35 Roma magazin
08:00 Domovina
08:35 Közbeszéd
09:00 Novum
09:35 Térkép
10:20 Elcserélt lányok
11:05 Don Matteo
12:05 Hölgyek öröme
13:00 Híradó
13:25 Kíváncsákosár
15:30 Liszt Ferenc

16:00 Egy betemetett zsinagóga Budán
16:55 Múzeumtúra
17:30 Térkép
18:10 Elcserélt lányok
19:00 Híradó
19:35 Közbeszéd
20:05 Rex felügyelő
21:00 Don Matteo
22:05 Schindler listája

Január 28. szerda

TV1
15:30 I, Carly
16:00 Szolgáltatások nélkül
16:30 Híradó gyerekeknek
17:34 Híradó gyerekeknek
18:00 Izrael választ
19:00 Rádás
19:58 Mábát
21:00 Mábát seni
22:00 VICE
22:30 Elfeljtett hangok
23:00 Éles kép
23:30 Hírek

TV2
06:20 A reggel világa
09:00 A nap hívása
11:00 Erről beszélünk
12:30 A politika világa
13:00 Tengeralattjáró
13:30 Biztos recept
14:15 Tudósnak lenni
14:30 Kíváncsiskodók

15:00 Fuss a millióért
16:45 Első kiadás
17:30 Rendet teszünk
18:00 Hatórás vendégünk
18:50 Kidon és Ben Szimon
19:58 Híradó
21:00 Fuss a millióért!
22:45 Minden rendben

DUNA TV
06:25 Gazdakör
06:40 Híradó
07:00 Kárpát expressz
07:35 Srpski Ekran
08:00 Unser Bildschirm
08:35 Közbeszéd
09:00 Akadálytalanul
09:35 Térkép
10:05 Magyar elsők
10:25 Elcserélt lányok
11:15 Don Matteo
12:10 Rex felügyelő
13:00 Híradó
13:25 Kíváncsákosár
15:30 Liszt Ferenc
16:00 Janovics Jenő
17:10 A világörökség kincsei
17:30 Térkép
18:10 Elcserélt lányok
19:00 Híradó
19:35 Közbeszéd
20:05 Párizsi helyszínelők
20:55 Don Matteo
22:15 Fapad

Gundel-Takács Gábor 1983-ban lépett be először a Magyar Televízió kapuján, és néhány év kihagyással azóta is a közmédiában dolgozik. A nézők sportriporterként és televíziós vetélkedők vezetőjeként ismerték meg.

Minden október 20-án
Az-utólag
Gundel-Takács Gábor

A Duna tizenhat részes Liszt Ferenc sorozata a héten már a végéhez közeledik. A mozi annak a kiemelkedő zenésznek állít emléket, akit nemcsak itthon, hanem az egész világon nagyra becsülnek. A koprodukcióban készült alkotásban a címszerepet Hegedűs D. Géza játszsa (hétfő, Duna 15.30).
Kedden, a Holokauszt Áldozatainak Nemzetközi Emléknapján az esti filmre hívom fel a figyelmet. A Schindler listája fantasztikus történet, és valós eseményeken alapul. Spielberg alkotása örök tanulságul szolgál az emberiségnek (Duna 22.05).
Szerdán a magyar Pathé c. dokumentumfilm Janovics Jenőnek, a kolozsvári filmgyártás klasszikusának állít emléket. (Duna 16.00)

Heti csillagjósolás

Kos (03.21.-04.20.)
Nem állnak olyan fényesen a csillagai, mint ahogyan kellene, de a Merkúr, a Vénusz és a Jupiter sokat segítenek, így a többi planéta nem tud semmi negatívát tenni Önnek.

Bika (04.21.-05.21.)
Az Uránusz az Ön egyik betegség hajlamokat jelző területén áll, váratlan egészségügyi problémákat hozhat, melyek akadályozhatják Önt akár egy külföldi utazásban is.

Ikrek (05.22.-06.21.)
Január 22-én a Merkúr asztrológiai értelemben hátráló mozgásba kezd. Bármelyik bolygó hátráló mozgása kedvezőtlen hatással bír az ügyletekre. Az érzelmekre viszont jól hat minden planéta, még a hátráló Merkúr is.

Rák (06.22.-07.22.)
Lehet, hogy ez egy igen drámai, feszült időszak lesz, mivel immár készen áll arra, hogy kipróbálja, vajon átalakított személyisége mennyire bírja el a szorosabb kapcsolatokat.

Oroszlán (07.23.-08.22.)
Az év uralkodó bolygója a Jupiter, és az Ön jegyében áll az átvonuló Jupiter is. Ez egy csodálatos hét! Ha általában szerencsés szokott lenni a házardjátékokban, most megnyerheti a jackpotot.

Szűz (08.23.-09.22.)
Ez a hét nagyszerű is lehet, ha figyelembe veszi munkatársai érzékenységét, amikor előhozakodik ötleteivel. Remekül tud részletekbe menően gondolkodni, és ilyenkor meg is tudja beszélni a problémáit a kollegáival vagy a főnökével.

Mérleg (09.23.-10. 22.)
Most arra kellene koncentrálnia, hogy új dolgokat ismerjen meg, új készségekre tegyen szert, és hogy értelmi képességeit gyakorolja és elmélyítse. Ez kitűnő időszak a kutatásra és a gondolkodásra, tanmenetek és tanulási tervek kialakítására.

Skorpió (10.23.-11. 21.)
Ezen a héten a Merkúr, az ön barátságterületének uralkodó bolygója, az otthonát jelző területén áll. Egy barátság elmélyülhet, vagy valaki, akit már régebben ismer, bizalmasává válik.

Nyilas (11.22.-12.20.)
A Hold közeledik a Vízöntő jegyéhez. Ez kellemes érzéseket ébreszt önben, és jó gondolatokkal ajándékozza meg. Az esti órákban nyugodtan tervezgessen, fogalmazza meg az idei év megvalósítható terveit.

Bak (12.21.-01.19.)
Úgy érezheti, hogy az újév napjai ugyanúgy zajlanak, mint a régiekben, pedig téved, mert ezt az évet már a Jupiter uralja. Jól és erősen érezheti magát, mert a Plútó még mindig a Bak jegyében áll. Induljon ki abból, hogy most szeretik és csodálják.

Vízöntő (01.20.-02.18.)
A Vénusz és a Merkúr is a Vízöntő jegyében áll. Ön most könnyedén ír és beszél, de hajlamos a túlzott beszédességre. Habár nyitott mindenre, nem változtatja meg a saját véleményét, csak, ha jól átgondolta, és logikusan átelemezte a helyzetet.

Halak (02.19.-03.20.)
Jobban kell vigyáznia magára, energiája kevés, könnyen túlfeszítheti a húrt. Ingerlékenynek, lehangoltnak, vagy egyszerűen csak „másnak” érzi magát, mint egyébként, minden különösebb ok nélkül.

A TELEVÍZIÓK MŰSORSZERKESZTŐSÉGEI FENNTARTJÁK A JOGOT, HOGY ELŐZETES BEJELENTÉS NÉLKÜL VÁLTOZTASSANAK MŰSORRENDJÜNKÖN!
A **Kol Jisráel** magyar adását élőben, izraeli idő szerint 21 óra 45 perctől 22 óráig sugározzák a héber nyelvű „Reka” adón, a legjobb minőségben. Meghallgatható a rádiókészülékek ultrarövidhullámú (FM) sávjában, az alábbi frekvenciákon:
Észak- és Középső-Galilea - FM 88.5, Észak-Izrael és Cfát környéke - FM 94.4, Haifa peremvidéke - FM 88.8, Haifa belvárosa - FM 93.7, Haifától délre - FM 101.3, Netanja és a Jordán völgye - FM 104.8, Tel-Aviv és környéke - FM 101.3, Jeruzsálem - FM 101.3, Beér-Seva - FM 107.3.
Az adás interneten is követhető: a <http://www.intkolisrael.com> címen. A kábeltelevíziós hálózatokon is meghallgatható: HOT 312-es csatorna, YES 748-as csatorna.

GYERTYAGYÚJTÁS

2015. január 23.
5775. svát 3.

Gyertyagyújtás:

Jeruzsálem 16:29
Tel-Aviv 16:43
Haifa 16:33

A szombat kimenete:

2015. január 24.
5775. svát 4.

Jeruzsálem 17:45
Tel-Aviv 17:45
Haifa 17:43

BÓ

VALUTAÁRFOLYAMOK

USA dollár 3,9300 sekel
Euro 4,5580 sekel
Angol font 5,9544 sekel
Svájci frank 4,5175 sekel

ÚJ KELET FÜGGETLEN HETILAP

Főszerkesztő:

Erős-Hajdu Szilvia

Felelős kiadó:

Chaia Edri

Eheti számunk szerzői:

Avi ben Giora
Balázs Ibi
Breuer Péter
Halmos László
Halmos Sándor
Keller Tibor
dr. Kende György
Krasznai Éva
Nagy Tímea
Peer Gideon
Róna Éva
Sándor Judit
Schnapp Lea
Singer Arje
Tarr Miriam

Olvasószerkesztő:

Kiss Marianne

Tördelés:

Sly Design

A szerkesztőség címe:

49472 Petah Tikva
Ahad Haam 11.

Tel: 052/7265-631

Fax: 077/7282-750

e-mail: ujkelet@gmail.com

Hirdetés és előfizetés:

050/534-5041

Nyomda:

Hádfusz Hechadás Ltd.

A szerkesztőség nem felel a hirdetések tartalmáért. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Halálának 10. évfordulóján Kishont Ferencre emlékeznek Izrael

Az izraeli televíziós csatornák január 19-től két hétig különböző műsorokban állítanak emléket a legnagyobb magyar származású izraeli neveltetűnek, Efráim Kison/Kishont Ferencnek. Dokumentumfilmekben elevenítik fel a humorista életét, megszólaltatják a családját és bemutatják Izraelben készült filmjeit is.

Kishont mindmáig a legsikeresebb izraeli szerző, a világ egyik legnépszerűbb humoristája. Ötven kötetnyi elbeszélése, humoreszkje, színdarabja jelent meg héberül, műveit 37 nyelvre fordították le 43 millió példányban keltek el. „Héberül írt, németül beszélt és magyarul álmodott” – mondta róla lánya, Renana Kishon, amikor 2011-ben Budapesten felavatták apja háromnyelvű emléktábláját.

Ósei között rabbik is voltak, a legenda szerint több családtagja is harcolt az 1848-as szabadságharcban. Hoffmann néven látta meg a napvilágot, asszimilált környezetben nőtt fel, a jezsuitákhoz járt iskolába, s a zsidótörvényekig a bankár papának köszönhetően jómódban éltek. A háború alatt munkaszolgálatos volt, ahonnan hamis papírokkal megszökött, később koncentrációs táborba került. Neki, szüleinek és Ágnes testvérének sikerült túlélnie a háborút, de csaknem húsztagú családja többi tagját elvesztette.

1949-ben egy menekülthajóval érkezett a frissen alapított Izrael Államba. Kezdetben

az Új Kelet munkatársa lett. Csatlakozott a Názáret melletti Kfar Hachores kibucához, s mindössze két év nyelvtanulás után, 1952-től naponta publikált a Ma'ariv című lapban, melynek harminckét éven át maradt a munkatársa.

Rendkívül termékeny volt, egymás után jelentek meg satirikus írásait, tárcáit tartalmazó kötetei. 1959-ben a Look Back Mrs Lot! a New York Times listáján a hónap könyve lett. Védenc című első darabját a tel-avivi Habima színház mutatta be, melynek a szerző fiatal kora és korlátozottnak vélt helyismerete ellenére, éppen aktualitásai, a kormányzó Munkapártot kritizáló poénjai miatt óriási sikere volt. Írásai, darabjai és filmjei elsősorban az izraeli hétköznapok visszasságait pellengézték ki.

Kishont megújította az izraeli filmkészítést is, valamilyen filmje kasszasiker volt. A hagyományos hőskultusztól a mindennapok konfliktusai felé fordult. Chaim Topol főszereplésével igazi vérbő, aktuális társadalmi satírárt vitt vászonra Sallah Shabati címmel. A film ugyan vegyes kritikai visszhangot kapott, ám soha korábban nem látott közönségsikert aratott: csak Izraelben több mint egymillióan voltak rá kíváncsiak. A nemzeti egység szükségességét, a toleranciát addig szokatlan humorral igenlő alkotás kapta a legjobb külföldi filmnek járó Golden Globe-ot. 1971-ben Kishont újabb Golden Globe-ot kapott Azuláj, a rendőr c. filmjéért.

A 70-es évektől Németországban kimagaslóan népszerű lett, milliószámra vásárolták könyveit. Utolsó éveit Svájcban töltötte. Izraelben helyezték végső nyugalomra. **ÚK**

AZ AMERIKAI MICHAEL DOUGLAST GENEZIS-DÍJJAL TŰNTETIK KI

Michael Douglas veheti át idén az izraeli állam által adományozott Genezis-díjat, az „izraeli Nobel-díjként” is emlegetett elismerést.

A díj alapítványa múlt csütörtökön jelentette be, hogy Benjamin Netanjáhu miniszterelnök a június 18-ai jeruzsálemi díjátadón „a színész, producer és békeaktivista” Michael Douglasnak nyújtja át az egymillió dollárral járó elismerést.

Az alapítvány elnöke, Sztan Polovec közleményében Douglas szakmai sikereivel, valamint „a zsidó örökség és a zsidó állam iránti odaadásával” magyarázta a döntést.

Az elismerést tavaly adták át először,

akkor New York korábbi polgármestere, Michael Bloomberg vehette át a kitüntetést a közszolgálat és a jótékonykodás terén végzett munkájáért.

MTI

IRÁN ÉS A RUBIK-KOCKA

A tavalyi kudarc után vasárnap ismét megkezdődtek az iráni atomprogramról szóló nagyhatalmi tárgyalások a svájci Genfben, amelyek célja, hogy márciusra tető alá hozzanak egy keretegyezményt Teherán évek óta vitatott nukleáris tevékenységének korlátozásáról.

Abbász Aragcsi iráni külügyminiszter-helyettes egy Rubik-kockához hasonlította a tárgyalásokat. „Ha a Rubik-kockán az ember egy oldalt elforgat, azzal a többi is felforgatja, és addig kell tovább tekernie, míg mindegyik fel nem veszi a helyes állást” – mondta.

Az utóbbi napokban több négyszemközti egyeztetés volt Irán és a nagyhatalmak képviselői között. John Kerry amerikai és Mohamad Dzsavad Zarif iráni külügyminiszterek a héten két alkalommal is találkoztak, hogy megpróbálják közelíteni álláspontjukat. Ezzel összefüggésben Obama arra kérte az amerikai kongresszust, hogy néhány hónapig legyen még türelemmel a Teherán elleni újabb gazdasági szankciók bevezetésével, sőt bejelentette, hogy egy ilyen kezdeményezés esetén élne a vétőjogával. Ugyanakkor kiállításba helyezte, hogy a diplomácia kudarc esetén az USA fontolóra vesz „más lehetőségeket” annak érdekében, hogy Iránnak ne lehessen nukleáris fegyvere.

A Rubik kocka tehát el van vetve. A visszaszámlálás megkezdődött.

Erős-Hajdu Szilvia

Ha bármely városban nem talál Új Keletet, hívja a BÁR céget, ahol megmondják, **HOL KAPHATÓ AZ ÚJSÁG**
Telefon: 03-607-0707